

L'ESTEL

de Mallorca

ANTIC S'ARENAL DE MALLORCA

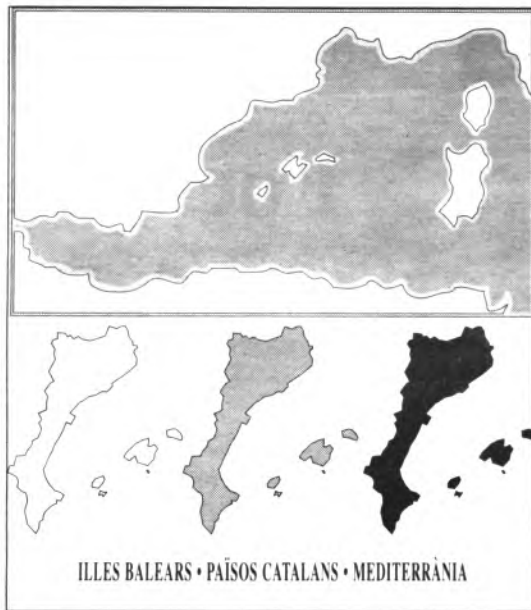
PRENSA
CORONA

EL DIARI DELS MALLORQUINS

ANY XVI. NÚMERO 356

1 DE FEBRER DE 1997

PREU: 200 PTS

Protesta contra Canal 9 a Castelló

Un milenar de persones se manifestaren la setmana passada a Castelló per a criticar la política de programació de la Televisió Valenciana i l'ús minoritari del català en les seves emissions. Els manifestants que cridaven "Canal Nou en català" o "ja està bé de dictadura, Canal Nou sense censura", exigiren una televisió pública, objectiva i plural i, 100% en català. A la protesta organitzada pel Bloc de Progrés Jaume I, s'hi afegiren sindicats, associacions de veïns, culturals i ecològiques, comerços i representants de EU, UPV i ERC. El coordinador d'Acció Cultural a Castelló, Angel Roio, va reclamar la dimissió de director de TVV Jesús

Sánchez Carrascosa, al que va acusar de no complir la llei de creació de l'ent. "Canal 9 ha oblidat que és una televisió pública, perquè no és conseqüent amb un país que té llengua pròpia, no respecta la pluralitat d'opcions ideològiques i no se pot rebre de manera clara a tot el territori valencià".

En una altre ordre de coses, a mitjans mes de febrer se posarà en marxa el segon canal de la Televisió Valenciana, Notícies 9, un canal cultural, íntegrament en català, que esperam poder veure ben aviat a Mallorca.

Pujada de preu

Degut a les darreres pujades que hem sofert, especialment de Correus i d'impremta, i degut a que feia sis anys que manteníem els preus, ens veim obligats a pujar la cuota de subscripció, que d'ara endavant serà de 3500 ptes. anuals. Tanmateix mantenim els preu de venda als quioscos que és de 200 ptes. l'exemplar.

Especial dedicat a Ca'n Pastilla-Es Coll i Es Molinar.
Si vos ha agradat, telefonau al 26 50 05 i el vos enviarem cada quinze dies.

Només fa dos anys que la massa de greix i saïm, el feixista i mafiós Jesús Gil, posava insignies al Rei dels espanyols. Ara, el Rei, s'empegeix d'haver tingut aquesta classe d'amistats.

S U M A R I

2 Foc i Fum	14 L'abast nacional de Catalunya: una visió d'Estat
3 L'esperit republicà	15 Espanya és un mal negoci
4 Informe lingüístic de l'article de Josep Palou	15 CiU vol la unitat de l'Estat espanyol
6 L'antifranquisme a Mallorca	16 Petits anuncis
7 Cartes al director	17 La cultureta i l'estupidesa
8 L'espanyolisme és una religió	18 La cuina de na Tonina
8 Atacs contra la llibertat d'expressió	18 El plaer de beure
9 Llengua, ètnia, país, nació	19 Solidaritat legal: solidaritat justa?
9 Ofensiva antinacionalista	19 Problemes a Ucraïna
10 El document forma part de la defensa contra Anson	20 Gloses
11 La màfia a Mallorca	21 Malta
12 Cristòfor Colom, l'almirall que llegia la Bíblia	22 Diguem no a la Pena de Mort
13 Una manifestació cultural ha unit a Sa Pobla, poemes, música i pintura	24 L'exèrcit segons n'Einstein
	24 Des d'Espanya: Hipocresies

Na Sybille Worthmann és l'encarregada de l'oficina immobiliària **Jardí Real State** al Coll den Rabassa. El propietari de l'agència és n'Alexandre Zimmermann.

L'ESTEL
de Mallorca
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T

Foc i Fum

MATEU JOAN I FLORIT

* La reproducció del la cançó **Mallorca**, aquella dels porcs grassos i dels bons botifarrons, a l'ESTEL de la quinzena passada ha estat d'un èxit esclatant. Els seixantins la coneixem tots i els més joves comencen a cantar-la. Sabem que molts mestres d'escola l'ensenyen als seus alumnes. És una bona cançó per cantar anant de bauxa. Aquesta cançó, composta pes Mascle Ros l'any 1922, va ser molt popular fins els anys quaranta. Amb la dictadura va caure en desús. Nosaltres l'hem posada de moda un altre vegada. Recordeu: poble que no canta, és un poble malalt o a punt de morir. Cantau, i cantau en mallorquí.

* En Fraga Iribarne, president de Galícia, ha viatjat aquests dies a la Dictadura terrorista i fonamentalista islàmica de l'Iran, juntament amb el conseller de Pesca, Marisqueo e Aquicultura Xoa Camanho, amb l'objectiu de realitzar entrevistes i reunions amb varis membres del govern iraní en vistes a establir relacions comercials i pesqueres entre Galícia i aquesta república islàmica. I és que a n'en Fraga, això de dictadures, sempre li ha anat d'allò més bé.

* La fundació d'Estudis Europeus del PP, té com a assessor a Brussel·les a n'en Josep Botella, cunyat del president del Govern espanyol. En Josep Botella se feu militant del partit l'any 1993 i quan anys més tard, als 26 anys, fou seleccionat per aquest càrrec amb un sou de més de 350 000 ptes. Ja se sap, la família.

* En Manuel Fraga s'ha de reunir aquests dies amb en Josep M. Aznar (un aznar és un lloc on hi ha molts d'ases), per reclamar el deute històric que Espanya té amb Galícia. En Fraga va assenyalar que el

Govern ha començat a aplicar principis parells als que figuren a l'estatut galleg amb autonomies com l'andaluça i l'estremenya; "nosaltres, com es natural, pensam fer el mateix". I els mallorquins i catalans, a pagar com sempre!

* L'ex batle de la població de Nigrán (Pontevedra), el popular Avelino Fernández, ha estat condemnat a tres dies de no sortir de ca seva pel jutjat de pau per una brega que tengué amb l'ex-regidor del PP Pedro Espanhol.

* Ara que hem parlat d'un llinatge que es diu Espanhol, he recordat que no fa gaire dies, vaig conèixer un llubiner de llinatge Tenerife. Davant la meua estranyesa de que tengués un llinatge canari, me va explicar en meu interlocutor, que el seu padrí va nèixer d'una mare fadrina -una cosa molt mal vista aquell temps- i per això el dugueren a l'inclusa de Ciutat. Allà les monges li posaren el llinatge Tenerife i a un altre infant de la mateixa edat li posaren Madrid. I és que els colonitzadors espanyols sempre han aprofitat qualsevol avinentesa per batiar-nos amb els seus noms. Ben igual que feren amb els habitants de l'Amèrica Central i la del Sud. Tot quan poden tocar, ho infecten.

* En una recent entrevista a TV3, n'Àngel Colom deixava caure, com qui no vol, que té al despatx les fotos d'en Macià i d'en Gandhi, a mena d'estampetes de sants. Després de tot el mal que ha fet a l'independència, aquesta vedette volantina del tripijoc parlamentari i del bluff "d'imatge", ara -tot seguint la seva tàctica de gests buits i parafernàlia sense contingut real- el Senyor Àngel Colom vol vestir-se amb les sedes i garlandes de personatges il·lustres que ell en res

imita. Mentre vividors com ell no s'en vegin, ho tendrem cruu, els independentistes. *Jaume Tallaferro.*

* Els nostres independentistes han d'estar sans i forts, per això els aconsellam de prendre "gelea reial natural" que podeu comprar al meler a la plaça del mercat del vostre poble o a Ciutat. Menjant gelea reial els embrions d'abella es fan regines. Les obreres no en mengen de gelea. Una abella reina pon cada dia deu vegades el seu propi pes en ous. Imagineu-vos que cada dia parissiu deu voltes el vostre pes en infants o nadons! tal és la força energètica de la gelea. És com una cocaïna natural i no tòxica, un concentrat de sol, pol·len i aire pur. La gelea és per prendre en dejú, de bon matí, millor deu o vint dies seguits i millor en primavera i tardor. T'has de ficar un bocinet (del tamany d'un gra d'arròs) sota la llengua. Després pots berenar. No prenguis cap estimulant artificial ni químic, ha de ser natural i has de tenir cura de la teua salut.

La mel és molt millor que no el sucre blanc (refinat). La mel és antiinfecciosa i no es contamina de res. Ni que el rusc d'abelles sigui enmig d'un femer. Dura indefinidament i nodreix molt. Això sí: també et farà gras, com el sucre. Però és pura, com l'amor.

* El Jutjat de Guàrdia de València se va veure desbordat per més de 500 denúncies als promotors de la festa de cap d'any a la que havia d'actuar la televisiva Marlene Morreuau. Unes 7000 persones havien pagat entre 4000 i 9000 ptes. per anar a aquesta festa forastera que no sa va dur a terme perquè el local no reunia les condicions necessàries. Això els passa per juntar-se amb els qui

ens expolien i ens foten els doblers. I si damunt els segueix els mal rotllo, voldran que aneu "de copes" plegats i us faran alcohòlics com ells. Vosaltres pagau, els beuen i us fan beure.

* El "roscón de Reyes", és una coca o pastís de Castella: una altra tradició forastera per a despersonalitzar-nos. Tanmateix a Mallorca no els feim cas i seguim menjant les coques de Nadal, i per sant Antoni les espinagades coentes.

* Els serveis de correus colonials, els mateixos que us fan arribar L'ESTEL DE MALLORCA, han dictat, des de Madrid, naturalment, noves tarifes que pugen de manera exorbitant, un 8% de mitjà (front al 3% d'inflació, això vol dir que Madrid s'embutxaca un 5% "per la cara"). Tanmateix, la poca lliga i irracionalitat madrilenya fa que tot i que han pujat un 300% els petits paquets a l'estranger, han inventat unes tarifes ("paquet blau" i "paquet postal", el quals paquets tancats- tal com les cartes- més barats (el 50%) de les mateixes cartes del mateix pes (entre 1 i 2 kg.) i més barats que els impressos, fins i tot. És una cosa sense cap ni peus, però que cal aprofitar per a administrar-nos bé la pela que l'Estat encara no ens ha expropiat. Sols que aquestes modalitats postals sols valen per dins l'Estat i no per a l'estranger. N'Aznar, igual que en Felip II, sembla que vol tancar les fronteres de l'Imperi i comunicar-lo amb impostos, de l'exterior. Veurem que hi diu el Govern Balear i que hi diuen els cinquanta mil alemanys que tenen propietats a Mallorca i hauran de pagar un 300% més pels paquets que envien a la seva terra. Ω

... foravila ha perdut un 34% de pagesos en els últims cinc anys?

ΩΩΩ

... els mateixos gonelles forasters (Felisa Antón, José Anguera Juan, Àngel Sbert...) que s'han significat per atacar la unitat de la llengua catalana ara es fan notar per la seva campanya contra la proposta de declarar **La Balanguera** com a himne de Mallorca?

ΩΩΩ

... Balears ha superat els **200 casos** de tuberculosi en els últims anys?

ΩΩΩ

... **Umberto Bossi** ha anunciat eleccions legislatives a la Padània per a la primavera vinent?

ΩΩΩ

... l'any que vé el PP destinarà **7.000 milions** a una autovia gratuïta per a Extremadura?

ΩΩΩ

... el Rei d'Espanya rebrà **990 milions** dels pressupostos generals de l'Estat el 1997?

ΩΩΩ

... la infanta Elena llogarà un pis de 300 metres quadrats a la zona més cara de Madrid, que costa **500.000 pessetes al mes**?

ΩΩΩ

... el Parlament valencià aprovà per unanimitat demanar al Rei d'Espanya que derogui el **decreto de Nueva Planta**?

E P ! !

PARES, EDUCAU-ME EN CATALÀ, A MALLORCA HI HA EL MEU FUTUR

En Jaume Joan i Bover
ho cura quasi tot

El trobareu al carrer de Joan Alcover, 10
Tel. 46 44 00 Ciutat

NOTA: Com a conseqüència del rebombori causat per les columnes Han dit..., De bona font, Sabieu què...?, Forasterades, Pugen i Devallen, i davant possibles demandes judicials, d'ara endavant es responsabilitzen d'aquestes seccions Josep Palou i Jaume Sastre.

INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T

L'esperit republicà El desmantellament de la Ciutadella (I)

EN JOAN QUETGLES, PROFESSOR DE FILOSOFIA

El desmantellament de la Ciutadella hispana ja ha començat. De fet, ja fa una dècada que fan obres en aquest sentit. Ells, els oligarques, sempre prenen precaucions per tal de mantenir oculta la seva estratègia. A allò que eren preparatius per a l'enderroc en deien obres de remodelació, de modernització, de millora del sistema productiu hispà. Però, ara, les seves accions mostren que han començat les grans obres a la vista de tothom. Han començat un vast pla de privatització de les empreses estatals - la de Telefónica seria l'emblemàtica -, així com han enunciat mesures per a la liquidació dels monopolis i la introducció d'una economia de mercat homologable amb les d'Europa. Desmantellament, segons el Fabra, vol dir: "Desarmar (una plaça forta) destruint-ne les fortificacions, les obres de defensa". Aquí, en aquest escrit, la plaça forta, la Ciutadella, és el sistema tradicional de domini econòmic que manté l'oligarquia espanyola (espanyola estricta, és a dir, l'oligarquia castellano-andalusa. Dic, una vegada més, que a Catalunya no hi ha oligarquia nacional catalana, i que la burgesia és enfrontada, objectivament, als interessos de l'oligarquia hispana. Els aristòcrates de sang catalana, en conjunt, fa temps que s'integraren amb l'aristocràcia espanyola, com, per exemple, la famosa nissaga dels Milans del Bosch). Allò que anomenem oligarquia és una continuació un poc ampliada de l'aristocràcia hispana tradicional de sempre. No he de repetir que a l'Estat espanyol no s'ha esdevingut l'anomenada **revolució burgesa** (Observeu de quina manera els comunistes *hispanos* fan el joc ideològic a la classe dominant fent ús del terme "burgesia espanyola", que esdevé un sac on hi fiquen l'autèntica classe dominant, l'oligarquia, juntament amb la burgesia hispana, i la nacional catalana i la basca).

Les fortificacions d'aquesta Ciutadella que han començat a desarmar és el propi sistema de domini econòmic de l'oligarquia. Al moment present, a l'any 1997, han començat les tasques de demolició d'aquestes defenses. I l'equip directiu d'aquestes obres en profunditat és, paradoxalment, la pròpia classe oligàrquica. Per allò de les contradiccions de la Història, és la

pròpia oligarquia la qui ha decidit - o s'ha vist obligada -, a la fi, a iniciar el desmantellament del seu sistema de Poder econòmic i les defenses d'aquest sistema. Vegem l'esquema de ruïllament dels mecanismes del Poder econòmic de l'oligarquia.

El mecanisme primigeni és el de la propietat de la terra. L'aristocràcia és la classe dels grans propietaris de terra. El Poder polític d'aquesta classe social és una conseqüència del seu Poder econòmic inicial. Certament, als temps moderns, la gran propietat de la terra no és exclusiva de les famílies amb títols nobiliaris; però és a l'abast comprovar l'existència quasi intocada de les grans propietats aristocràtiques. La gran propietat de les antigues famílies nobles continua existint amb poques alteracions reals. Per entendre'ns: l'aristocràcia ha deixat de constar com a figura administrativa, però no per això han deixat d'existir els grans propietaris descendents dels aristòcrates. El nucli originari de l'oligarquia castellano-andalusa actual - disposin o no de títol nobiliari - és conformat per aquesta classe dels grans propietaris de terra.

Allò que ha de moure la nostra atenció és el fet que a grans àrees de l'Espanya estricta el sistema econòmic és una derivació del sistema de producció tradicional. És una sistema que correspon a una societat agrària aristocràtica. La burgesia autòctona és una derivació de la burgesia tradicional del món agrari aristocràtic. És una classe poc nombrosa i amb poc poder econòmic. I totalment integrada i sotmesa al sistema econòmic aristocràtic.

La segona base de poder econòmic de l'oligarquia són les finances. Durant segles, els excedents de la producció anaven a les mans dels senyors de la terra. "Los Grandes de España" feien unes acumulacions dineràries realment grans. Amb un poder polític absolut, arrabassaven - arrabassen ara - tot l'excedent produït per les masses pageses de les seves àrees. Els oligarques d'ara disposen dels fons financers més importants de l'Estat. Els oligarques hispanos, a diferència dels britànics o dels alemanys, varen impedir el sorgiment d'una burgesia hispana moderna capaç de tirar endavant un revolució industrial. És la pri-

mera i essencial contradicció de la Ciutadella hispana. Per una banda es mantenen aferrats a una concepció aristocràtica i anti-burgesa del món; per l'altra, necessiten de la burgesia MODERNA per tal que els seus fons de diners "produïxin" interessos.

A més de les terres i les finances, la tercera font del seu Poder econòmic rau en el domini dels mecanismes econòmics de l'Estat. Des de sempre, els aristòcrates hispanos han estat incapaços de crear empreses competitives. Ells senten aversió per la competició! La via hispana durant aquest darrers cent anys ha consistit en una contínua estatització de l'economia. En l'ofegament de tota possible creació d'una economia de mercat burgesa i moderna. Les grans "carreres" d'Estat han estat patrimoni de l'oligarquia: generals, almiralls, governadors, jutges, ambaixadors, secretaris d'Estat, ministres i una legió de "Delegados provinciales dels diversos Ministeris, directors de presons, presidents d'institucions de reinserció i de beneficència... Als temps moderns, els trobem satisfent un dels grans somnis de tot aristòcrata: fer de capità d'empresa, però no a la manera burgesa, sinó a l'aristocràtica. Milers i milers d'oligarques s'enriqueixen com a directors o "consellers" de les empreses de l'Estat.

Aquest sistema d'economia és una continuació del tradicional de sempre. És un sistema absolutament controlat per l'oligarquia. La seva perversa originalitat rau en el fet que per sobreviure dins un món burgès i modern s'ha valgut - i se val - de l'aportació industrial i tecnològica de les burgesies estrangeres, així com de la col·laboració de les burgesies de l'Estat, de la catalana i de la basca, sobretot. Malgrat el seu èxit de supervivència, l'oligarquia ha reconegut que la Ciutadella és una fórmula

econòmica incompatible amb la modernitat. Han vist que de continuar igual el sistema s'encaminava a l'hecatombe. La major part de les grans empreses estatals administrades directament pels oligarques són empreses en situació de fallida permanent (Iberia, TVE, Renfe, drassanes, carbones, siderúrgiques, químiques, Trasmediterrànea...) Les excepcions, com, p.e., Telefónica i Tabacalera, ho són en base al privilegi del monopoli; obtenen beneficis del sobrepreu que fan pagar als usuaris. Ofereixen uns preus i uns serveis d'expoli, incompatibles amb els del mercat mundial.

Per un altre costat, l'aparent èxit de l'oligarquia hispana "moderna" és la bufa del bou, tot aire. El relatiu desenvolupament econòmic de l'Estat espanyol, no és obra dels aristòcrates, sinó de la burgesia i de les classes treballadores. La continuació del desplegament del sistema provoca unes contradiccions insuperables. N'explicaré dues. El creixement basat amb la capacitat de les empreses estrangeres ha fet - i fa - que importants segments de la producció industrial hispana tenguin les seues centrals fora de l'Estat espanyol. Un exemple aclaridor és el del sector d'automoció; a hores d'ara, és dominat per les empreses estrangeres - franceses, nordamericanes, alemanyes, japoneses, coreanes... -, i ni una sola d'espanyola (certament hi ha un gruix d'empreses catalanes que forneixen "productes auxiliars" a les grans empreses foranes). La Ciutadella es desmantella perquè, de fet, ja ha estat colonitzada per les grans potències capitalistes. A l'hora present, és una colònia del capital francès, majorment. Basta assenyalar que, a Ciutat de Mallorca, la política comercial de les *Grans superfícies* es decideix cada matí des de París. És l'amo de París - Continente, Pryca, Portopí, Alcampo - qui decideix si la sobressada mallorquina ha de ser promocionada o no. Els amos de París han decidit marginar els productes mallorquins i la llengua del país, amb el vist i plau d'aquells amb qui signaren la patent de cors (continuarà). Ω

Fa 7 anys que en Manuel Rodríguez regenta el Restaurant Paco el Macho a Can Pastilla. Fa la cuina casolana mallorquina. A la carta se menja a partir de les 1500 ptes. El menú en val mil.

Fa 3 anys que en Paco Bermúdez regenta la Perruqueria Paco a Can Pastilla. Son pare, bon amic nostre, va obrir aquesta barberia l'any 1972. També va estar una partida d'anys de barber a s'Arenal.

Fa 17 anys que n'Antoni Maiol regenta l'Hotel Balear a Can Pastilla. Un hotel obert tot l'any, els principals clients del qual són els catalans, els valencians i els alemanys.

Fa 8 anys que en Jaume Ajenjo regenta el Tallers de Fusteria Metàl·lica Ajenjo al Coll d'en Rabassa.

M a l l o r q u í !

La llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, és oficial a Mallorca. Els teus fills tenen el dret i el deure de saber-la. Exigeix escoles catalanes al teu poble o barriada.

INFORME LINGÜÍSTIC DE L'ARTICLE DE JOSEP PALOU:

Luis Mª Anson, L'Estel de Mallorca, 15 de gener de 1996 (I)

PER

ANTONI ARTIGUES I BONET

CATEDRÀTIC EU DE LINGÜÍSTICA DE LA UNIVERSITAT ILLES BALEARS UIB

GABRIEL OLIVER I OLIVER

(Biel Majoral)

PROFESSOR TITULAR DE GRAMÀTICA I EX-PROFESSOR DE CULTURA POPULAR DE LA UNIVERSITAT ILLES BALEARS UIB

1. La retòrica (la metàfora, la ironia, la sàtira, el blasme...) com a puntal bàsic de la democràcia i de la civilització

La retòrica deu el seu origen al naixement de la democràcia. Com diu Sebastià Serrano, catedràtic de la Universitat de Barcelona (*Comunicació, societat i llenguatge*, Barcelona, Empúries, 1993): **Determinades necessitats relacionades amb el desenvolupament de l'economia, d'assoliment de llibertats i de progrés en la democràcia conduïren a donar un paper clau a l'ús del llenguatge en públic. (...) M'agrada molt de poder relacionar el començament de la reflexió lingüística -segons les notícies que en tenim- amb el començament de la democràcia** (pàg. 18). Probablement, Gòrgies va dissenyar la retòrica, tal com nosaltres la coneixem, en les seves grans línies. Sembla que el vertader creador del gènere epidíctic -discurs de l'elogi o de blasme d'un personatge, molt conrat en aquell món i en els vint-i-quatre segles posteriors-, que permetia comprovar l'eloqüència dels oradors (pàg. 21).

D'ençà de Gòrgies, fundador de la retòrica; d'ençà de la democràcia grega, fa ja 2.500 anys, els personatges públics són blanc de crítica, d'escarnis, de befes, d'improperis..., de part dels oradors, de part dels literats, que usen totes les arts del llenguatge. Ja a la primera retòrica, Aristòtil, parla en el primer punt de la inventio, de les finalitats de la retòrica: AGRADAR (es mostra sincer, o simpàtic, etc.), COMMOURE (despertar emocions, passions i sentiments en el públic), i ENSENYAR o CONVÈNCER (a través de l'argumentació, per la via inductiva o deductiva). La classificació més tradicional de les figures estilístiques -i la més senzilla-, deguda a Ciceró distingeix entre *figures del discurs*, com la metàfora i la metonímia, i *figures del pensament*, com la ironia, l'al·legoria i la sàtira.

Befa, paròdia, sàtira... Des de sempre la comèdia, la poesia, l'assaig han tingut com a figura literària l'agressivitat verbal, el despullament de les persones de la dignitat humana normal. Qui no ha vist aquells ninots que representen la família reial britànica? Com diu l'humorista Rowan Atkinson, més conegut per Mister Bean: "Una persona que n'imita una altra fa riure; la profunda insolència que comporta això fa riure. Si la imitació és exagerada es converteix en paròdia: és una imitació que implica una ridiculització de la persona imitada. Si la persona parodiada representa el poder i l'autoritat la paròdia es converteix en sàtira". La imitació, paròdia o sàtira que hom troba més còmica és aquella amb la qual hom s'identifica més.

Continua Rowan Atkinson (Mister Bean): "El comediant si respectés les normes socials ja no seria divertit. D'una manera o una altra el comediant ha d'esser una amenaça per a la gent decent i respectable. Pot ser massa agressiu o massa dolç, però sempre ha de causar problemes i escampar la confusió. Es burla de qualsevol autoritat, educació i convenció (...). L'humorista corporal és, ben mirat, el subversiu més radical. Trenca totes les normes de conducta i totes les convencions. Fa tot el que no podem fer ni hauríem de fer a la vida real". Els temes de la sàtira són infinits si bé el tema per excel·lència és la política. Des del moment que més d'una dotzena de persones viuen plegades és impossible no parlar de política. La major part dels grans satírics han estat profundament interessats per la política i molts d'ells s'han manifestat contra el govern establert als seus països. La llibertat d'expressió és un puntal bàsic de la democràcia, que ha cobrat importància amb el naixement de la premsa i amb la universalització de l'escriptura. L'enemic principal de la sàtira han estat, són i seran els tirans i els dictadors. Stalin, Hitler, Franco, Mussolini... van perseguir durament la sàtira. Un dels períodes d'or fou el segle V d'Atenes. Allà les dosis de llibertat assolides aquells anys van permetre florir figures com Aristòfanes. I va continuar a Roma, encara que més restrictivament, amb Catul, Juvenal, etc. Un altre període bo per a la sàtira va ésser a Anglaterra a finals dels XVII. Rochester, per exemple, al període de la restauració acostumava a escriure libels contra el rei absolutista, Carles II (1630-1685). A França al segle XVI i a partir del XVIII trobam figures emblemàtiques com François Rabelais (1494-1553) o François Voltaire (1694-1778). A Mallorca, durant la dictadura franquista, els combats de glossadors van decaure molt.

2. La sàtira, l'escarni..., un llenguatge universal present arreu del món

El llenguatge satíric es pot trobar dins les tradicions orals dels pobles més primitius.

Segons l'antropòleg Paul Radin: "No hi ha cap tribu en la qual les sàtires o els relats palesament humorístics no hagin assolit un ric desenvolupament. S'hi troben exemples de totes les formes concebibles, des del libel més directe i la invectiva més crua a la indirecta satírica més subtil basada sobre l'estupidesa, la golafreria i la manca de sentit en la mesura de l'home".

A Grècia ens trobam amb Arquiloc, el satíric grec que és recordat just després d'Homer. Més important encara és Aristòfanes, de qui s'han conservat onze comèdies entre les quals destacarem sobretot *Les vespes*, una forta crítica contra els ciutadans atenesos que controlaven l'administració de justícia i el polític corrupte, Cleó; i *Dones a les Tesmofòries*, una peça d'atac personal contra Eurípides. Sobre el llenguatge del mestre de la sàtira, Aristòfanes, Josep Antoni Clua ha escrit: "El poeta deixa anar, en to càustic o mordaç, les seves crítiques a personatges de carn i ossos, com si fossin dards enverinats o infamants. De fet, ja en els seus inicis, la comèdia comportava l'atac personal, però no sempre hi trobem necessàriament l'atac virulent. De vegades, és només mofa, broma, facècia i jocositat. (...) La llengua fonamental emprada per Aristòfanes és l'àtic parlat a la seva època. Ara bé, tot i que de vegades emprava un llenguatge farcit de vulgarismes grollers, no deixa de fer-se ressò, de la rica herència del llenguatge poètic de la tragèdia".

BLÈPIR es lamenta que no pot anar de ventre, i diu: - Qui em podria fer venir un metge? I quina mena de metge? Quin metge hi ha que sigui entès en culs? (mira els espectadors) Ja ho sé! Aminon! Però potser no voldrà venir... Doncs que facin venir Antístenes, sigui com sigui! Aquest home, si els sospirs són un criteri, sap bé què necessita un cul que pateix caguera.

Aristòfanes, *L'assemblea de les dones*. Traducció de Manuel Balasch (Barcelona: Fundació Bernat Metge, 1977).

A Roma trobam autors com Lucili, el mestre de la sàtira romana; Catul, famós pels seus libels amb atacs personals, violents fins a la descortesia (Jean Bayet, dixit); Marcial, recordat pels seus epigrames sarcàstics; i Juvenal... D'aquest darrer destacarem els libels *Els hipòcrites*, *Els paràsits*...; i les sàtires *Noblesa*, *Misèria de les professions liberals*, *El llibertinatge*...

Reproduïm dels *Poemes* de Catul (Barcelona, Edhasa, 1982):

Us donaré pel cul i per la boca,
Aureli súcube i Furi cosó (16)

Oh tu, el millor dels lladres de banys públics,
Vibenni pare, i tu, súcube fill,
(que si el pare té les mans emmerdades
el fill té un cul encara més golafrer)
per què no partiu ja cap a l'exili,
en un lloc maleït? (33)

L'Ignasi, com que sap que té les dents molt blanques,
ell riu tothora. Bé que es trobi enfront del banc
d'un acusat (...)

(ets) celtiber, i allà, a la Celtibèria,
el que han pixat ho fan servir de bon matí
per fer-se netes les genives i les dents;
i per això, com més lluent mostres les dents
proclamen que més dentrífici t'has begut. (39)

És perfecte l'acord entre els mariques
com Mamurra, l'afemellat, i Cèsar. (...)
No és un més famolenc adúlter que altre. (57)

Verga va fent el cabró. Fa el cabró --dius-- Verga? Segur.
És el que sempre s'ha dit: l'olla arreplega hortalisses. (94 complet / també 115/)

Crec que no hi ha diferència (vulguin els déus perdonar-m'ho)
entre olorar-li bé el cul, bé la boca a l'*Emili*.
No és ni gens més brut l'un, ni tampoc aquesta és més neta.
Ans al contrari, que el cul és molt més net i millor:
Car no té cap dent, i la boca les té de dos pams,
i les genives les té de caixa de carro ja vell.
I un somriure semblant al cony dilatat de calor
tal com sol ser el d'una mula quan pixa zelosa.
Moltes, se n'ha follades aquest, i va fent el fatxenda?
I no l'han d'enviar prest a la mola i a l'ase?
Tota dona que el toqui, no haureu de pensar que podria
àdhuc llepar-li el cul a un botxí amb cagarrines?
(97 Complet / 98 semblant/)

Si ta vellesa canosa, *Comini*, tacada d'impurs
hàbits, tingués un final fet a l'arbitri del poble,
no tinc cap dubte que haviem de fer-te tallar aquesta llengua
que és enemiga dels bons (?), i als àvids vòltors la darien.
I que els teus ulls arencats els devorin les goles dels corbs
tètrics, els cans els budells, els llops els teus membres restants.
(108 complet)

També trobam dins els Epigrames de M.V. Marcial (Edicions de la Magrana, febrer 1994):

Sense vergonya, *Bassus*, afluixes el pes del teu ventre en un or
miserable, en canvi beus en vidre: cagues, doncs, més car. (42)

Fa poc en *Diaule* era metge, ara és enterramorts:
allò que fa d'enterramorts, ja ho feia de metge. (47)

El teu gosset et llepa, *Manneia*, la cara i els llavis.
No m'estranya, si al teu gos li agrada menjar merda. (83)

En *Sertori* no acaba res, però s'apunta a tot.
Quan carda, no crec pas que acabi. (79)

Corre el rumor, *Quíone*, que no t'han follat mai
i que no hi ha res més pur que el teu cony. (87)

L'*Eros* és enculat, en *Linus* fa mamades: *Olus*, a tu què t'importa,
el que l'un o l'altre facin amb la seva pell?

El llenguatge satíric té una funció de catarsi, és a dir, infringeix, a vegades d'una manera periòdica, unes determinades "normes" imposades pels poderosos per alliberar la tensió social acumulada. A Grècia, la comèdia antiga i d'*Aristòfanes* es presentava en el festival de les Dionísiaques, una festa en la qual es podien dir públicament les coses més escandaloses a propòsit de les lleis i dels assumptes polítics de l'Estat. Aquest dia, les classes més oprimides socialment com els esclaus i les dones, obtenien una certa llibertat de paraula que els permetia posar en ridícul fins i tot els propis déus. Exactament el mateix passava a Roma durant les festes religioses i orgiàstiques dedicades a Saturn i que anaven des del 17 fins al 20 de desembre. Això ens porta directament a parlar de la Misa dels Ases i a la Festa dels Beneïts de l'Edat Mitjana o al Carnestoltes, encara avui vigent. Tots aquests fenòmens es caracteritzen per incorporar l'obsenitat, la blasfèmia, la invectiva i la subversió transitòria de l'ordre social, cosa que permet alliberar la tensió acumulada durant la resta de l'any.

La finalitat del satíric era i és desmitificar i desinflar els falsos herois, els impostors, els mentiders i els boques molles.

A Europa, la primera sàtira política escrita en una llengua romànica es troba a finals del segle XII i figura entre els cants dels trobadors provençals. El mestre més antic és *Bertran de Born*, un noble del Llemosí que va escriure sirventesos apassionadament polítics en els quals prenia partit en el conflicte entre Enric II d'Anglaterra i els seus fills. Els millors trobadors satírics foren, emperò, *Peire Cardenal* i *Guillem Figuera*.

De l'etapa del Renaixement, ens trobam amb sàtires famoses com *Gargantua* (1534) de *Rabelais*, *Elogi de la follia* (1511) d'*Erasmus* i *Utopia* (1516) de *Thomas More*, etc. Per altra banda, des del moment que *Luter* va clavar una còpia impresa de les seves tesis a la porta de l'església de Wittenberg, es va iniciar una guerra de pamflets i de llibels que van emprar l'atac directe i les tècniques de la sàtira grollera i obscena. Un distinguit humanista com *Théodore de Bèze*, va escriure uns versos molt punyents contra un adversari seu que havia perdut el nas a causa de la sífilis, i el propi Luter va encarregar a Cranach que fes una sèrie de dibuixos obscens sobre el Papa. Dins la segona meitat del segle XVI, destaquen les següents sàtires: *Remons trance* de *Ronsard*, *Les tràgiques d'Agrippa*

Aubigny (1552-1630) on escarneix la tirania de Catalina de Médicis; i *La Satyre Ménippée* anònima en la qual es ridiculitza el fanatisme dels monjos i dels professors reaccionaris de La Sorbona.

De la literatura espanyola, per citar un del noms més destacats, esmentarem el cas de *Francisco de Quevedo* (1580-1645) amb obres com *El buscón*, *Epístola satírica y censoria* contra el Conde Duque de Olivares, *Los sueños* (1631) on ataca sense pietat nobles, cavallers, homes, dones, vells, bufons, criats, mercaders, algtzirs, prostitutes, metges, etc.:

*Hijo de puta, dame acá esa bota:
bebéreme los ojos con las manos,
y tullánse mis pies de bien de gota.*

(Un enfermo a quien los médicos fatigan
con la dieta, se burla de su regimiento)

*a todos nos dáis matraca:
descubierto habéis la caca
con las cacas que cantáis. (...)
Son tan sucias de mirar
las coplas que dáis por ricas
que las dan en las boticas
para hacer vomitar.*

(Contra don Luis de Góngora)

A Anglaterra l'edat d'or de la sàtira va començar l'any 1665. No va començar abans a causa de la manca de llibertat d'expressió sota els governs de Carles I i de Cromwell. Només entre 1660 i el 1714, s'han conservat més de 3000 poesies satíriques impreses en diverses col·leccions que s'anomenaven *Poemes sobre assumptes d'estat*. En aquella època tots els bons escriptors (*John Dryden*, *Andrew Marvell*, *Jonathan Swift*, *Charles Churchill*...) del moment van estar directament involucrats en la lluita política, fet que es va traduir en una època d'or per a la sàtira directa i mordaç que no s'aturava davant la vida privada de reis i ministres. Entrat ja al segle XVII, fou quan van aparèixer els romanços o balades, impressions barates en fulls solts que eren uns autèntics llibels contra el rei Carles, Jacob o ministres seus com el jutge corrupte i dissolt Jeffreys. Aquests fulls han estat considerats com un precedent del periodisme de masses. Més endavant, ja en ple Romanticisme, trobam autors com *Byron* i *Shelley*, qui als voltants de l'any 1822 van fer una sàtira dura contra el regnat de Jordi III. Altres autors del XIX que destaquen són l'alemany *Heinrich Heine* (1797-1856). Del segle XX podem citar *James Joyce*, *Bertolt Brecht*, *Karl Kraus*, etc.

Gregorio Doval, al seu llibre *Florilegio de frases envenenadas. Una antología de la maledicencia* (Madrid, Ediciones del Prado, 1996), recull exemples com els següents referits a personatges públics:

BO DEREK: Es tan estúpida que devuelve las bolas de bolos porque tienen agujeros. (Joan Rivers).

GEORGE ELLIOT: George Elliot tiene el corazón de Safo, pero el rostro, con esa narizota y esos protuberantes dientes, del Caballo del Apocalipsis, lo que delata es su animidad. (George Meredith).

FAMÍLIA REIAL ANGLESA: No comprendo la obsesión británica por la familia real. Un poco de cianuro en el desayuno nos libraría de esos parásitos. (Steven Patrick Morrissey).

CHARLES DE GAULLE: El general de Gaulle aparece de nuevo fotografiado en nuestros periódicos, con su aspecto habitual de bacalao dispuesto a dar batalla. Me gustaría que fuera cortado en filetes y rápidamente guardado en el refrigerador. (Sylvia Townsend Warner).

DAVID LLOYD GEORGE: Lloyd George habló durante ciento diecisiete minutos, período en el cual solamente fue pillado una vez utilizando un argumento. (Arnold Bennett).

GROUCHO MARX: Es un cerdo machista. (Betty Friedman).

ESPANYA: Una raza débil, imbecil y supersticiosa. (Napoleó Bonaparte). Son españoles... ¡todos los que no pueden ser otra cosa! (Antonio Cánovas del Castillo).

ESTATS UNITS: La violencia es para los estadounidenses como el pastel de fresas. (Stokely Carmichael). El individuo norteamericano esencialmente es duro, solitario, estoico y asesino. (D.H. Lawrence). El 100% de los norteamericanos es un 99% idiota. (George Bernard Shaw).

FRANÇA: Francia es una perrera. (William Shakespeare). ☺

L'antifranquisme a Mallorca (1950-1970). III part

1966-1968: Les aules de poesia. Teatre i novel·la en el combat contra el feixisme (i II)

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

Jaume Vidal Alcover:

"Tot això [les Aules] suposava una consciència política desconeguda fins aleshores".

A començaments dels anys setanta, Jaume Vidal Alcover en la sèrie *La literatura a Mallorca*, que publicava en el *Diario de Mallorca* (l'article es deia "Les Aules de Poesia, de Teatre i de Novel·la") el desaparegut poeta i amic escrivia: "Tot això [les Aules] suposava una consciència política, desconeguda fins aleshores en el nostre petit món mallorquí. La gent es començava a conèixer, a proclamar i a defensar les seves actituds; paral·lelament, les publicacions diàries de la nostra Ciutat, gràcies a la Llei de Premsa del 1964, fixaven i afirmaven unes postures polítiques que mostraven uns antagonismes molt clars, que fins a aquella hora havien romasos latents. Aquesta presa de consciència política -que les Aules varen servir tan eficaçment- no era, evidentment, exclusiva de Mallorca; només que, per ventura, hi arribava amb un cert, no massa, retard".

Mallorca 1968:

primera campanya de propaganda antifeixista

La campanya de premsa fou perfecta, malgrat les limitacions de la censura. En aquell moment ningú dels que feinejaven dins del món de la cultura i de l'antifranquisme no era militant de cap partit polític. Tot això que estem explicant era obra de personalitats independents que simpatitzaven amb els postulats d'una utòpica esquerra que no vèiem per part ni banda. En altres capítols d'aquesta sèrie de l'antifranquisme ja hem explicat les dificultats de "trobar", fins i tot, els aparentment més actius: els carrillistes del P"CE. En el meu llibre *L'antifranquisme a Mallorca* ja he explicat com per entrar en contacte amb el P"CE vaig haver d'escriure a Ràdio Espanya Independent (l'e-

La lluita per la normalització del català en temps de la dictadura de la dreta feixista. El 18-IV-73 Andreu Ferret presentava els llibres de M. López Crespí "A preu fet" i d'Antoni Serra "La gloriosa mort de Joan Boira".

missora de Carrillo) via París. N'Antoni Serra era l'únic escriptor que tenia relació amb el carrillisme. Una relació molt curiosa i estranya (del tot coincident amb la meua experiència personal).

Antoni Serra, en el capítol *El PSUC a Mallorca* (pàgs. 21 a 23) explica com, del 1961 que tornà a Mallorca fins al 1967, no topà amb cap "comunista" (1) i quan els trobà... no eren del P"CE mallorquí. Es tractava d'unes cèl·lules del PSUC i depenien de Barcelona, no de Madrid. Astorat, Antoni Serra recorda: "El PSUC era a Mallorca... No me'n podia avenir. Jo que des que havia tornat a Mallorca l'any 61 havia cercat el PC, em trobava de sobte amb els comunistes del Principat que estaven organitzats a Ciutat. Una cosa era certa: que els comunistes de Mallorca se m'havien fet fonedissos com la boira i no tenia proves reals de si n'hi havia o no".

Però tornem a les Aules. Tots els diaris (exceptuant els feixistes) provaren de resaltar la manca de llibertat, la repressió que patia la cultura tant a la nostra terra com a la resta de l'Estat. A l'endemà de l'acte (22-IV-1968), el *Diario de Mallor-*

ca informava: "Incidente durante una conferencia del Sr. Serra Bauzá. A la salida del acto fueron detenidos un grupo de personas, entre las que figuraba el conferenciante". *Última Hora*, que aleshores dirigia en Josep Tous, també posava el seu muntet de llenya al foc, dient: "Incidente en el 'Aula de Novela'. Fue detenido el conferenciante y un grupo de espectadores". La informació, per reduïda que fos, era una arma letal contra el feixisme. La bolla de neu s'anava ampliant, fent-se cada dia que passava més i més grossa. El diari catòlic *Ya* titulava els fets (23-IV-1968): "Conferenciante detenido en Palma de Mallorca. Desarrollaba el tema 'Novelistas frustrados'". *ABC* (23-IV-1968): "Conferencia suspendida en Palma de Mallorca". *Madrid* (23-IV-1968): "Conferencia suspendida: tres escritores y un religioso detenidos en Mallorca". El setmanari *Sóller* (25-IV-1968): "Accidentada conferencia de Antonio Serra, en Palma". *La Vanguardia* (30-IV-1968): "Palma: momentos difíciles para la prestigiosa 'Aula de Novela' a raíz de la detención del escritor Antonio Serra tras haber sido interrumpida su conferencia". El mateix

Les emissores dels països democràtics i dels mal anomenats "països socialistes" escampen la notícia arreu del món

Ràdio París, la BBC de Londres, Ràdio Espanya Independent, Ràdio Moscou, Ràdio Praga... totes les emissores del món informaren de la repressió cultural que el feixisme exercia a l'Estat espanyol. *Pro-pósitos*, de Buenos Aires (Argentina), en un extens article signat per Víctor Colomar, deia: "Volviendo al caso del escritor Antonio Serra, cuya última novela, *Marius*, fue secuestrada por orden del Gobierno y por 'atentar contra la religión y los principios del Movimiento Nacional e incitar a la alteración del Orden Público' (sic), recientemente fue detenido luego de habersele interrumpido la exposición de su conferencia sobre 'Los novelistas frustrados', el día 21 de mayo pasado en Palma de Mallorca.

La conferencia respondía a la programación de un ciclo cultural denominado 'Aulas de Poesía, de Teatro y de Novela', que desde hace tres años -dificultosamente- organizan los intelectuales mallorquines Jaime Adrover, Jaime Vidal Alcover y José María Llompart de la Peña, financiado con el aporte de obras de pintores y escultores, como Miguel Morell, Joan Soler-Jové, Juan Cobas, Juan Bonet, Rafael Amengual, etc.

A estos importantes ciclos han concurrido intelectuales de prestigio en España, como José L. Aranguren (su conferencia fue prohibida), Pedrolo, Carlos Muñoz, Rodríguez Méndez, Alfonso Sastre, José Monleón, Antonio Gala, etc.

En cuanto a la conferencia de Antonio Serra, duró cuatro minutos: fue interrumpido e insultado por un militar allí presente a tal efecto, lo que dio lugar a la clausura del acto y al desalojo del local por parte del público. A la salida el escritor fue detenido".

Res no ha existit!

Però, com dèiem al començament de l'article, res d'això no ha existit mai a la Terra Inexistent. Com tampoc no existí el Congrés de Cultura Catalana de l'any 1976, ni les Setmanes del Llibre Editat a Mallorca que -a començaments dels anys setanta- se celebraven en els baixos de la llibreria Tous. Bastaria que els joves historiadors, que els periodistes que es guanyen la vida escrivint fascicles, consultassin l'hemeroteca per a trobar tones de diaris parlant d'aquests tres esdeveniments; les Aules de Poesia, Teatre i Novel·la a finals dels anys seixanta, les Setmanes del Llibre Editat a Mallorca (començaments dels anys setanta) i el Congrés de Cultura Catalana.

Seria exigir massa, demanar als redactors de fascicles -cobren en or les seves ximpleries i mistificacions, no us pensàssiu!- que a més de saber de l'existència d'aquests esdeveniments tan transcendents de la nostra història cultural i política, ampliassin l'abast temàtic parlant de la importància que tengué per al nostre retrobament cultural la biblioteca "Raixa" (Editorial Moll, 1954), els llibres de poesia que sortien a "La Balanguera" (1961), la col·lecció (també d'Editorial Moll) "Els treballs i els dies"...

Per cert, d'ençà començaments dels anys seixanta l'Editorial Moll s'havia "modernitzat" molt i ja no era -segons alguns- aquell cau de gent ensotanada del passat. Tot esperant Godot sortia a la llum pública l'any 1960; *Tècnica de cambra* de Manuel de Pedrolo l'any 1964; i *Gent del carrer* d'Antoni Serra el 1971. Sorneguer davant les crítiques que sofria l'Editorial Moll, en Josep M. Llompart escrivia a *El Correo Catalán* el 30-XI de 1974: "En el fons és que a Mallorca som uns maniqueus i molt afectats d'abandonar-nos a la inèrcia, de manera que ens agrada clavar rètols, i quan clavem un rètol no hi ha qui el desclavi. Per això sospito que, encara que a Can Moll es decidissin algun dia a publicar, què sé jo?, el guió d'*El darrer tango a París*, el llibre vermell de Mao o les obres completes de Satanàs, aquells mateixos sectors de l'opinió insular repetirien, encara, que és una editorial con-

**L'ANTIFRANQUISME A MALLORCA
(1950-1970) III part**

de **M. López Crespí**

Cada quinze dies a **L'ESTEL de Mallorca**
(d'agost del 1996 fins a l'agost del 1997)

Per demanar números endarrerits, telefona al
26 50 05

SI T'HA AGRADAT AQUEST REVISTA

NO ET TALLIS I TELEFONA AL

26 50 05

I LA T'ENVIAREM

CADA QUINZE DIES

La família Bover-Salom regenta des de fa 26 anys el **Restaurant Maracalbo** a Can Pastilla. Els cuinats, les sopes i el llom torrat són l'especialitat de la casa. A la carta se menja per unes 1800 ptes., el menú en val 800.

Fa 1 any que n'Ampar i na Paquita regenten el **Forn Can Tomeu**, devora l'Església des Coll den Rabassa.

N'Elena García regenta des de fa 3 anys **Sa Bodegueta** a la barriada de Sant Mariño des Coll den Rabassa.

Són els empleats del Restaurant **Sa Roqueta** a n'es Portitxol, que dirigeix n'Antoni Serapio. Serveixen la cuina del peix. El preu mig a la carta és de 4000 ptes.

L'espanyolisme (i II)

L'espanyolisme és una religió

ARTURO DE ONIAGA

Si ho miram bé, aquesta afirmació no ens ha d'estranyar. L'home és un ser religiós ja que se sent vinculat a qualcom que està més enllà, que queda. Aquesta "cosa" pot prendre les formes més variades i els noms més diferents i no sols el de "Déu".

Si hi ha una unitat del gènere humà, si és desitjable una unitat europea i si són desitjables altres unitats, com no seria desitjable una unitat formada per tots els pobles de la Península Ibèrica? Allò que és insensat és empenyar-se encara en tractar d'obtenir la unitat per la força i a base d'una Espanya uniforme i monocolor, a base d'exigir-li a un que renunciï a ser tal com Déu ha volgut que sia, per a passar a ser allò que el veí, més fort que tu, t'exigeix que sies. Aquesta curolla, consustancial de l'espanyolisme, és, en realitat, una forma d'expressar-se d'un poble profundament religiós com és ara l'espanyol, el de les fogueres inquisitorials o de la crema de convents. El "Déu" d'aquesta religió se diu "la indisoluble unidad de España". La menor al·lusió a una Espanya plural, a una Espanya de nacions, sona a blasfèmia fins i tot a la oïda dels ateus. Aleshores quan en Menéndez y Pelayo escriu que la unitat

d'Espanya és la religiosa, "no tenemos otra", va dir-tenia tota la raó, malgrat que la religió a que se referia, la catòlica, actualment està de capa caiguda. Per a l'espanyol que se confessa "catòlic de tota la vida" -per el qui és un dogma de fe l'ecuaçió -espanyol igual a catòlic- la "unitat" no és solament "indissoluble", sinó que també és "sacrossanta".

Per inclinació instintiva la "unitat" acaba en "uniformitat" i amb la supressió del "dret a ser diferent". Poques vegades d'ha deixat imposar per la força una unitat artificial sobre un país tan variat, el de la "pell de brau", amb quatre llengües vives pròpies: El gallec, l'euskera, el castellà i el català; i amb maneres de veure la vida tan diferents i no dir contraposades: Que té a veure el talant andalus amb el gallec? Com compaginar les curses de braus amb els Xiquets de Valls, o l'individualista i apassionat "cante jondo" amb la comunitària i plàcida sardana?

Tot "bon" espanyol ho veu (ho ha de veure!) tot amb el mateix cristall monocolor; tot ha de ser "espanyol": així per exemple, el Rei En Jaume I d'Aragó era espanyol; espanyols els catalans que ocuparen el regne de Nàpols el segle XV (mai anomenats

espanyols pels napolitans i sí catalans i a vegades aragonesos); espanyols foren els papes Borja (Calixt III i Alexandre VI, valencians que solien escriuen en català)... quan encara faltava molt de temps per que se forjàs el concepte "espanyol".

El "bon" espanyol procurarà ignorar els fets que podrien desmentir aquest panespanyolisme fins a distorsionar, si és precís, la Història. Així, per exemple, se silencia que mai hi va haver "Rei d'Espanya", sinó "Rei de Castella"; que el primer personatge de tota la història en anomenar-se "Rei d'Espanya" (fa dos dies) fou Josep Bonaparte, germà d'en Napoleó; que Ferran VII, en tornar de l'exili, va tornar a anomenar-se "Rei de Castella"; que el qui va tornar a anomenar-se "Rei d'Espanya" -encara que per poc temps- fou Amadeu de Savoia; que a la fi fou Alfons XII el qui va reprendre el títol de "Rei d'Espanya" (al cap i a la fi, Castella ja era Espanya). Són, -ho han de ser!- espanyols: Gaudí, Miró, Pau Casals... així com Montserrat Caballé, etc. per una part, i espanyols com en Crivillés, Tarrés, Bruguera, etc. per altra banda. No obstant això, aquesta regla no sol observar-se si se tracta d'un delinqüent notable. Ω

Atacs contra la llibertat d'expressió

Els sotasignants, preocupats per les restriccions i els atacs a la llibertat d'expressió:

a) Constatam una greu deculturació i espanyolització, que es palesa en les constants sortides de to que suposa el fet de respondre les manifestacions literàries amb accions de força, que darrerament es repeteixen (demandes judicials, amenaces paternalistes, fets policials), per comptes de respondre-hi, com és usual en la cultura catalana, amb rèpliques literàries.

b) Denunciam al sentit comú els últims fets concrets:

-la prepotent retirada policial dels cartells que anunciaven els Premis Octubre, un símbol de la cultura catalana, precisament en la seva 25^{ena} edició.

-l'amenaça paternalista de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana feta als joves

si no rectificaven un escrit publicat a la premsa.

-l'intent de fer callar la crítica i la denúncia pública, emparant-se en processos judicials: Rubí versus Sastre/L'Estel; Forcades versus Sabei; Anson/ABC versus Palou/L'Estel.

Gabriel Oliver (Biel Majoral), professor UIB
Antoni Artigues, professor UIB
Llorenç Valverde, professor UIB
Rosa Calafat i Vila, professora UIB
Beatriu Defior, filòloga
Gabriel Bibiloni, professor UIB
Bartomeu Mulet Trobat, professor UIB
Sebastià Roig, professor UIB
Pere Palou Sampol, professor UIB
Gabriel Fontanet Nadal, professor UIB
Jaume Falconer, professor UIB
Nicolau Dols, professor UIB
Jaume Sastre, escriptor
Josep Palou, escriptor

Llengua, ètnia, país, nació

FERRAN LUPESCU

En l'intent de clarificació de conceptes importants entorn de la qüestió nacional, ens referirem avui als més bàsics.

El concepte de *ètnia* és aproximadament equiparable al de "poble nacional" o de "comunitat lingüística", però resulta més ampli i precís: una ètnia és una *societat* composta per aquelles persones que tenen com a pròpia una mateixa llengua.

La *llengua ètnica* (és a dir, la llengua pròpia de l'ètnia) és la base organitzativa, infraestructural, d'aqueixa ètnia-societat: allò que en possibilita el funcionament i n'assegura la pervivència.

Fruit d'una *història* compartida, l'ètnia està sotmesa a l'evolució històrica; integrada en la dinàmica històrica.

Tota ètnia compta amb una *cultura* pròpia, és a dir, amb una sèrie de valors i d'usos transmesos als seus membres per immersió social. Com és natural, aqueixa cultura evoluciona amb el temps, fins al punt de transformar-se en profunditat; però, en la mesura en què hi hagi continuïtat històrico-lingüística, continuarà havent-hi identitat d'ètnia (o, per dir-ho altrament, "l'ètnia continuarà essent la mateixa"). Per exemple: és evident que entre els catalans del segle XIII i els d'avui hi ha una diferència abismal d'hàbits socials, de punts de referència ideològics, etc.; i no és menys evident que uns i altres constituïm dues concrecions històriques de la mateixa ètnia catalana.

És ben sabut que la pertinença a una ètnia no implica cap mena de "afinitat biològica" peculiar; i això perquè:

- a) l'espècie humana és absolutament unitària des del punt de vista genètico-biològic, i, en l'escassa mesura en què pugui haver-hi diversitat, aquesta és mínima i es dona entre tal i tal individu presos aïlladament, però no pas entre tal i tal població col·lectivament comparades.

- b) no existeix cap ètnia els membres de la qual descendeixin exclusivament dels membres fundadors: les

diverses ètnies no estan aïllades; llurs interrelacions són contínues; i ha estat així durant milers d'anys. Només cal pensar en les aportacions de sang àrab, jueva, berber, occitana, aragonesa, etc., etc., que el poble català ha anat rebent al llarg dels segles.

- c) el fet ètnic respon exclusivament al concepte que hem expressat (identitat lingüístico-històrico-socio-cultural), i a cap altre: no hi tenen res a veure l'aspecte físic, el "color de la pell", etc.

Establert una mica què considerem ètnia, cal dir que la majoria de les ètnies (però no pas totes) compten amb un territori propi en el qual la llengua ètnica és parlada com a autòctona. Aquest territori generalment és conegut com a *país*.

Podem considerar, doncs, que una *nació* és el conjunt d'una ètnia i d'un país: l'ètnia ve a constituir la base humana de la nació; el país constitueix el marc territorial d'aquesta.

Cal insistir-hi: el concepte de país és decisiu perquè defineix el marc territorial on és exercible la plenitud dels drets nacionals (com, per exemple, el dret a la normalitat lingüística). És a dir: és en funció de la *territorialitat*, de l'existència d'un territori propi, que podem discernir fets tan bàsics com ara quins estats són mononacionals i quins amalgames plurinacionals imperialistes; quan una comunitat lingüística manca d'Estat propi constitueix una nació oprimida, i quan una minoria nacional; quines reivindicacions nacionalitàries són legítimes i quines no; etc.

Per a acabar, una advertència: és imprescindible distingir clarament entre la nació i l'Estat. I és que, per a la ideologia imperialista a l'ús, tan sols és "nació" aquella que compta amb Estat propi, mentre que les nacions oprimides serien "regions" d'aqueixa nació opressora. Cal estar alertes per a evitar els paranyes ideològics de l'opressor, l'objectiu del qual és impedir-nos la comprensió de la realitat. Ω

DEFENSARÉ LA CASA DE MON PARE...

El nostre col·laborador Ferran Lupescu ens suggereix la publicació d'aquest poema, un dels internacionalment més cèlebres del més brillant dels poetes euskeros contemporanis: Gabriel Aresti (1933-1975). Poques vegades hom ha sintetitzat de manera tan intensa, senzilla i commovedora la indestructible voluntat de supervivència de tot un poble.

[Harri eta herri]

[Bigarren partea]

B):

Nire aitaren etxea defendituko dut.
Otsoen kontra,
sikatearen kontra,
lukurreriaren kontra,
defendituko
eginen dut
nire aitaren etxea.
Galduko ditut
aziendak,
soloak,
pinudiak;
galduko ditut
korrituak,
errentak,
interesak,
baina nire aitaren etxea defendituko dut.
Hermak kenduko dizkirate,
eta eskuarekin defendituko dut
nire aitaren etxea;
eskuak ebakiko dizkirate,
eta besoarekin defendituko dut
nire aitaren etxea;
besorik gabe,
bularrik gabe
utziko naute,
eta arimarekin defendituko dut
nire aitaren etxea.
Ni hilen naiz,
nire arma galduko da,
nire askazia galduko da,
baina nire aitaren etxea
iraunen da
zutik.

[Pedra i poble]

[Segona part]

B):

Defensaré
la casa de mon pare.
Contra els llops,
contra la sequera,
contra la justícia,
defensaré
la casa
de mon pare.
Perdré
les ramades,
els horts,
les pinedes;
perdré
els interessos,
les rendes,
els dividends,
però defensaré la casa de mon pare.
Em prendran les armes
i amb les mans defensaré
la casa de mon pare;
em tallaran les mans
i amb els braços defensaré
la casa de mon pare;
em deixaran
sense braços,
sense espatlles
i sense pit,
i amb l'ànima defensaré
la casa de mon pare.
Em moriré,
es perdrà la meua ànima,
es perdrà la meua nissaga,
però la casa de mon pare
romandrà
dreta.

Ofensiva antinacionalista

La UCD va intentar supeditar la política autonòmica a la voluntat del govern espanyol, aspiració compartida pels partits d'abast estatal amb més suport electoral que avui en dia existeixen i que operen en el conjunt de l'estat: PSOE, IU i PP.

L'ultranacionalisme espanyol del PP quan fa poc era a la oposició i que es fonamentava en el perill de dissolució de l'Estat que representava la col·laboració del PSOE amb les naciona-

listes catalans i bascos especialment, ara l'abanderaren el PSOE i IU, oposant-se al nou model de finançament autonòmic (que disminueix la dependència de les diferents comunitats autònomes catalanes respecte al govern de l'estat espanyol) i afavorint una ampliació en el nombre de parlamentaris al parlament espanyol amb la finalitat d'eliminar la participació de les forces nacionalistes en les decisions polítiques d'abast estatal.

Observem que tots els partits d'abast estatal (Tots ells en diuen "nacional") actuen contínuament contra els interessos dels ciutadans dels Països Catalans, amb un discurs no solidari que se centra cada cop més en la legalitat ("Espanya una") i es distancia del reconeixement d'un estat que integra diferents nacions que desitgen una major llibertat d'acció, que s'haurà de concretar en el marc de la futura Europa de les Nacions. Josep Serra ERC. Ω

El document forma part de la defensa contra Anson

48 professors universitaris subscriuen l'informe lingüístic d'Antoni Artigues i Biel Majoral

L'informe lingüístic de la defensa de Josep Palou i L'Estel de Mallorca, davant la denúncia de Luis M. Anson, ha rebut fins el moment l'aval de 48 professors i catedràtics universitaris. L'informe, el-laborat per Antoni Artigues i Biel Majoral, catedràtic i professor respectivament de la Universitat de les Illes Balears, s'incorporarà a la documentació de la defensa. El procés judicial ha entrat recentment dins el període de presentació de proves.

Els professors i catedràtics que subscriuen el document són per ara els següents:

Universitat de les Illes Balears: Joan Mas (catedràtic), Joan Alegret (catedràtic), Antoni Artigues (catedràtic), Biel Majoral, Rosa Calafat, Jaume Corbera i Gabriel Bibiloni.

Universitat de Barcelona: Joan Solà (catedràtic), Glòria Bordons (catedràtica), Mar Massanell, Sebastià Bonet, Josep Moran, Emili Boix, Rosa Sayós, Dolors Font, Francina Torràs, Catalina Martínez, Joan Manuel i Pere Farrès.

Universitat de València: Maria Conca (catedràtica), Vicent Salvador (catedràtic), Vicent Simbor (catedràtic), Adela Costa, Vicent Escrivà, Consol Juan, Manel Pérez, Carme Gregori, Miquel Nicolàs, Abelard Saragossà, Antoni Ferrando, Josep V. Calatayud, Assumpció Bernal, Ferran Carbó, Vicent Alonso, Gemma Lluch i Josep Guia.

Universitat Pompeu Fabra: Mercè Lorente, Elisabet Solé, Meritxell Doménech, Carles Tebé, Jordi Morel, M. Rosa Bayà, Elisenda Bernal, Ariadna Font, Judit Sadurní, Monserrat Pibernat, Judit Feliu i Roser Saurí.

Altres filòlegs com **Joan Melià** o **Joan Lladonet** també s'han adherit al contingut del document. **Redacció Ω**

ABC defensa la llibertat d'expressió del professor racista Quintana

El professor Guillermo Quintana, catedràtic de Psicologia Evolutiva de la Universitat de Madrid, és notícia aquests dies per haver estat denunciat pels seus alumnes arran d'un llibre seu en què qualifica els negres de "inferiors als blancs, infantiloides i covards", els orientals de "lents i travats" i les dones de "refinades en l'odi i la rancúnia".

Doncs bé, el 10 de gener passat Federico Jiménez Losantos publicava a ABC un article titulat "Libertad de cátedra", en què afirma que "cierta izquierda española (...) está dispuesta a cargarse algo que ha costado horrores conseguir en España: la libertad de cátedra. (...) Otra cosa es que tras las ideas y las palabras vengan los hechos violentos; entonces, sí, caiga sobre el agre-

sor el Código Penal completo, pero es regla de oro de la libertad que el pensamiento no delinque y las palabras no matan."

Així mateix, el també columnista estrella d'ABC Jaime Campmany escrivia el 20 de gener a la revista *Época*, de la qual n'és director: "Lo que le pasa al profesor Quintana es que se produce como un buñuelo, un correlindes o un calandrajito mucho más que como un racista. Pero ¿qué me dicen ustedes de los que quieren negarle al profesor decir las asnerías y mentecateces que le vengan en gana? Querer amordazar al tonto es un enorme gilipollismo discriminatorio".

En resum: si un espanyol es dedica a difondre idees racistes i sexistes, els cans de bou d'ABC, els anticatalanistes Losantos i Campmany, surten immediatament en defensa de la llibertat d'expressió del seu compatriota. Però si un independentista mallorquí com Josep Palou redacta un escrit contra les agressions d'ABC al president de les Balears, en la tradició del llenguatge satíric, llavors el director d'aquest diari madrileny no ho consent de cap de les maneres i procedeix a "cargarse" i "amordazar" la llibertat d'expressió, amb una mesura de força com és acudir als tribunals espanyols. Losantos i Campmany ja li poden fregar pels morros a Anson els seus articlets, perquè es veu que li han passat per alt. **Redacció Ω**

Milers de signatures contra la denúncia d'Anson i a favor de la llibertat d'expressió

El manifest contra la denúncia d'Anson i per la llibertat d'expressió ha rebut més de 2.500 signatures, que seran presentades per la defensa a la jutgesa instructora Catalina Moragues. Tant Josep Palou com la redacció de L'Estel volen agrair els lectors, lectores i simpatitzants que col·laboren en la seva recollida. Persones de tots els sectors socials dels Països Catalans han aportat les seves signatures, totes elles igualment valuoses, i en continuen arribant dia a dia. Volem destacar-ne algunes per la seva rellevància pública:

CÀRRECS INSTITUCIONALS: Felix Pons (ex-president del congrés de diputats espanyol), Maria Antònia Munar (presidenta del Consell Insular de Mallorca), Cristòfol Soler (ex-president de les Balears), Pasqual Maragall (batle de Barcelona), Damià Pons (director Cultura CIM), Joan Bauzá (regidor Turisme Cort), Margalida Miquel (batlessa de Llubí), Andreu Matas (batle de Sineu), Mateu Puiggròs (batle de Sant Llorenç), Jordi Vilajoana (director Corporació Catalana de Ràdio i Televisió), Miquel Ferrer (regidor de Cultura d'Alcúdia).

DIPUTATS/DES EUROPEUS/ES: Joan Vallvé (diputat CiU-PSM-UPV), Anna Terron (diputada PSC).

DIPUTATS/DES PARLAMENT BALEAR: Pere Sampol (diputat PSM), Catalina M. Bover (diputada PSM), Damià Ferrà-Ponç (diputat PSIB).

DIPUTATS PARLAMENT DE CATALUNYA: Joan Puigercós (diputat ERC), Carles Campuzano (diputat CiU), Jaume

Sobrequés (diputat PSC), Francesc Ferrer (diputat ERC), Ernest Benach (diputat i regidor ERC), Josep Bargalló (diputat i regidor ERC), Josep Lluís Carod (diputat ERC), Josep Huguet (diputat ERC), Ferran Pont (diputat UDC), Jaume Aligué (diputat CDC), Joan Ferran (diputat PSC), Antoni Dalmau (diputat PSC).

SENADORS: Joaquim Ferrer (senador CiU), Josep M. Sala (senador PSC i diputat del Parlament de Catalunya).

REGIDORS/ES: Sebastià Serra (regidor PSM - Palma), Josep Moll (regidor PSIB - Palma), Joan Font (regidor EU - Palma), M. Antònia Vadell (regidora PSM - Manacor), Bernat Amengual (regidor PSM - Inca), Pere Trias (regidor d'Espotles PAS-PSM), Felip Munar (regidor PSM - Lloret).

ALTRES CÀRRECS POLÍTICS: Josep Melià (ex-portaveu del govern espanyol i ex-delegat del govern espanyol a Catalunya), Roger Gotarredona (delegat PSM al Parlament europeu), Antoni Sansó (ex-director de Cultura del CIM), Jaume Lluís (ex-batle de Manacor), Jesús Jurado (ex-regidor PSM - Ciutat), Nicolau Tous (ex-regidor UM - Ciutat), Joan March (ex-secretari general PSIB), Josep Rull (secretari general JNC), Camil Ros (secretari general JERC), Magí Moranta (secretari general JEN-PSM), Josep Guia (Catalunya Lliure), Núria Cadenas (Maulets).

ESCRITORS/ES: Antoni Serra, Miquel Segura, Quim Monzó, Gabriel Galmés, Biel Mesquida, Manel Claudi Santos, Ponç Pons, Antònia Vicens, Guillem Frontera, Gabriel Florit, Jaume Pomar, Jeroni Salom, Miquel Ferrà, Jordi Solé i Camardons, Miquel Bezares, Miquel Julià, Carles Rebassa, Héctor Hernández, Antoni Figuera, Josep Travesset, Anna Rosselló, Agustí Rodes, Joan Maluquer (editor).

PERIODISTES: Jacint Planas i Sanmartí (Diari de Balears, Última Hora), Raphel Pherer (Última Hora), Pere Bonnín (Última Hora), Margalida Capellà (Última Hora), Vicenç Villatoro (Avui), Vicent Partal (El Temps), Assumpció Maresma (El Temps), Joan Marí (director d'El Temps), Xelo Tortosa (secretària de redacció d'El Temps), Rosa Serrano (documentalista d'El Temps), Miquel Calvet (redactor d'El Temps), Laia Climent (redactora d'El Temps), Jordi Sebastià (redactor d'El Temps), Jesús Prats (documentalista d'El Temps), Ben Vickers (Diari de Balears), Miquel Sellarès (director Debat Nacionalista), Margalida Magraner (Grup Serra), Miquel Cardell (RNE), Bartomeu Picornell (Diari de Balears), Cristina Ros (Última Hora), Pere Codonyan (TV3), Emili Bohigas (president de Canal 4), Miquel Company (president de l'Associació de la Premsa Forana), Gracià Sánchez (Punt Informatiu Pollença), Biel Massot (Pòrtula), Margalida Fuster, Mar Bonnín, Catalina Amer, Neus Bonet, Joan Lluís Lluís, Joaquim Vilarnau, Lluís Gendrau, Jordi Grau, Albert Calls.

UNIVERSITAT: Llorenç Huguet (rector UIB), Biel Majoral (filòleg UIB), Antoni Artigues (filòleg UIB), Jaume Corbera (filòleg UIB), Gabriel Bibiloni (filòleg UIB), Josep A. Grimalt (filòleg UIB), Carles Manera (professor UIB), Catalina Cantarelles (professora UIB), Llorenç Valverde (professor UIB), Ramon Bassa (professor UIB), Gabriel Ensenyat (professor UIB), Vicent Salvador (catedràtic UV),

Miquel Porter (rector Universitat Catalana d'Estiu), Immaculada Lorés (professora), Milagros Guàrdia (professora), Rosa M. Subirana (professora), Joan-R. Triadó (professor).

MISSÈRS: Magí a Oranich, Ferran Gomis, Joan Sard, Carme Salas, Miquel Mas.

ACTORS I MÚSICS: Tomeu Penya, Xesc Forteza, Bernat Estaràs (Els Valldemossa), Rafel Estaràs (Els Valldemossa), Antoni Nicolau (Ocults), Biel Ferrer (Ocults), Rafel Nadal (director banda municipal Manacor).

HISTORIADORS: Josep Massot, Josep Benet, Miquel Duran, Pere Fullana, David Ginard, Gaspar Valero, Josep M. Figueres (coautor del llibre "Els papers de Salamanca. Història d'un botí de guerra"), Antoni Mas, Miquel Cifre.

ALTRES: Antoni Mir (president Obra Cultural Balear), Pere Polo (secretari general STEI), Joan Sastre (secretari general d'Unió de Pagesos), Climent Garau (president Grup Blanquerna), Miquel Pasqual (cap de Comunicacions de Sa Nostra), Albert Ribas (director de la Casa de Cultura de Sa Nostra), Antoni Garcia (sindicalista), Bartomeu Mestre (sindicalista), Miquel Alenyar (economista), Tomeu Martí (Joves de Mallorca per la Llengua), Ramon Canet (pintor), Mateu Galmés (realitzador de vídeo), Toni Gisbert (Acció Cultural del País Valencià), Pere Manzaneres (president Arrels - Catalunya Nord), Aina Llauger (GOB), Pere Felip Buades (AA. VV. Santa Catalina), Francesc Mengod (Federació AA. VV.), Neus Santaner (STEI), Biel Caldentey (STEI), Josep Planas (president Casa Catalana), Jordi Descatlar (coronel de cavalleria retirat), Joan Melià (filòleg), Baltasar Llompart (perit industrial), Lluís García-Sevilla (metge).

Intercanvi d'insults entre El País i ABC

En el darrer número de L'Estel ens fèiem ressò dels insults que el columnista d'El País Haro Tecglen dirigia a la plana major d'ABC. La cosa no s'atura i el passat 18 de gener Haro envestia un altre cop: "A mí, en editorialillo de ABC, me llaman estalinista: ¿qué gentuza, y les dan premios!". Per la seva banda, Jiménez Losantos acabava la seva columna del 10 de gener a ABC dient "tonto de baba" a un "columnista de El País, catedrático como Quintana", per haver criticat els llibres de dos filòsofs. Com sempre, entre espanyols hi ha fair-play i de posar-se denúncies, res de res.

Per altra banda, Alfonso Ussía manté el seu promig d'insults dins la seva columna d'ABC. Va amollar un "hijos de puta" el 18 de desembre i un "hijo de puta" el 19 de gener.

Igualment, el 9 de setembre el grup municipal d'Izquierda Unida a Ciutat va dir "cínico" i "mafiós" al regidor d'Educació Jordi Llabrés; l'ex-ministre Juan Alberto Belloch afirmà el 6 de novembre que se sent "molt satisfet" de l'article en què digué "rata" al dirigent del PNV Iñaki Anasagasti; i el 22 de gener Felipe González va dir al vicepresident espanyol Álvarez Cascos "caniche" i "doberman" i que haurien de "posar-li un morral". Frases i paraules amb les que podem estar més o menys d'acord, amb més o menys gràcia, però que mai de mai han d'acabar als tribunals. De moment, cap d'elles ho ha fet. **Redacció Ω**

Comitè de defensa per la llibertat d'expressió

LES PERSONES SOTASIGNANTS EXPRESSAM EL NOSTRE REBUIG PER LA DEMANDA INTERPOSADA PER LUIS M. ANSON, DIRECTOR DE L'ABC, CONTRA L'ESTEL DE MALLORCA I L'ESCRITOR JOSEP PALOU AL TEMPS QUE REIVINDICAM LA LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ

Onzena relació de signants

Mateu Puigròs (batle de Sant Llorenç), Bernat Nadal (poeta), M. Margalida Marqués (administrativa), Francesc Vidal (estudiant), Maria Perelló (comerç), Martina Perelló (mestra), Antònia Capó (professora), Carme Bennàssar (puericultora), M. Nicolau (administratiu), M. Gemma Pascual (professora), Pere Palou (banca), Amàlia Bonache (mestressa de casa), M. Immaculada Rodríguez (bibliotecària), Antoni Gayà (professor), Catalina Gayà (professora), Andreu Garcías (empresari), Francesc Sanchis (llibreter), Andreu Matamalas, Catalina Santandreu (recepcionista), Mateu Perelló, M. Magdalena Prohens (comerç), Aina Santandreu (comerç), Aina Bel Llull, Fedora Doménech (mestra), Margalida Grimalt (estudiant), Marta Escoda (estudiant), Agustí Amengual (estudiant), Miquel À. Bauçà (tècnic), Pere Puigròs (comerç), Aina Pericàs (empleada), Antònia Llull (mestressa de casa), M. Joana Puigròs (estudiant), Francesca Garau (estudiant), Tomeu Estelrich (mestre), Catalina Amengual (mestra), Pere Garí (cambrer), Aina Miquel (fisioterapeuta), Joan Duran (pintor), M. Antònia Nicolau (administrativa), Damià Fluxà (comerç), Joaquim Martínez (professor), Margalida Vaquer (fisioterapeuta), Jaume Rigo (químic), Joan Riera (enquadernador), Dolors Domínguez (enquadernadora), Susanna M. González (estudiant), Rafel Pastor (joier), Silvia Toledano (administrativa), Catalina Forteza (mestra), Bernat Sureda (obrer), Antoni Truyols (g. social), Toni Alcover (jubilat), Núria Pérez (estudiant), Llorenç Gelabert (administratiu), Maria Miquel (administrativa), Xisco Solivellas (escriptor), Catalina Jaume (professora), Antoni Sansó (gerent), Sebastià Nadal (economista), Cristina Servera (pedagoga), Catalina Caldentey (odontòloga), Jaume Munar (advocat), M. Imma Mascaró (dependent), Marta Sanxo (professora), Antònia Galmés (epidemiòloga), A. Truyols (metge), Pere Berga (estudiant), Manel Badia (cambrer), Aleix Mas (comerç), Joan Adrover (psicòleg), Francesca Servera (mestressa de casa), Toni J. Riera (xofer), Francesca Mas (estudiant), Benet Montero (estudiant), Àngela Planissi (dependent), Natàlia Bonet (estudiant), Enric Braso (professor), M. Rosa Vives (professora), Antònia Bauçà (dependent), Pere Vives (delineant), Joan L. Valls (ensenyant), Miquela Valls (professora), Mercè Simó (estudiant), Vicenta Ferrer (mestra), Joan A. Herrero (carter), David Sempere (estudiant), Jordi Llaonart (estudiant), Pere Busquets (mestre), Roser Latorre (professora), Josep Vidal (administratiu), Pere Gurgui (vinyater), Rosa M. Muñoz (mestra), Lau Molina (administratiu), Pau Vinyes (monitor), Jaume Andorrà (estudiant), Ladislau Fuentes (llibreter), Anna Avila (psicòloga), Xavier Miret (comercial), Montserrat Pont (estètica), Jordi Figuerola (professor), Rosa Ferré (educadora), Mariàngela Casalí (administrativa), Francesc Lahosa (professor), Diana Amigó (estudiant), Ivan Capdevila (estudiant), Joana M. Sastre (estudiant), Joan J. Tarrida (estudiant), Antoni Balaguer (metge), Adolf Minyana (ATS), Albert Tomàs (comerciant), Miquel Ferrandis (obrer), Roser Cantó (administrativa), Dolors Viola (professora), M.J. Petitbó (psicòloga), Marta Cot (professora), Eduard Vallcaba (relacions públiques), Antònia Amengual (biòloga), Carmen Izquierdo (metge), Miquel Dalmau (escriptor), Antònia Sans (funcionària), Magdalena Rosselló (estudiant), Maria Jové (metge), Anna M. Pujol (metge), Joan Galofré (metge), Luci Pallarès (metge), Joan B. Pont (estudiant), Francisca Mira (estudiant), Miquela M. Sitjar (estudiant), Mateu Mas (estudiant), Sebastià Sansó (estudiant), Jeroni Vera (estudiant), M. Bel Castor (estudiant), M. Magdalena Llull (estudiant), Marc Corbera (estudiant), Antoni Garcia, Antoni Coll (estudiant), Xavier Aguiló (estudiant), Josep M. Álvarez (estudiant), Maria Artigues (estudiant), Joana M. Riera (estudiant), Catalina Matheu (estudiant), Francesca Gayà, Esteve Matamalas (picapedrer), Tomeu Vives (oficinista), Esther Martínez (mestra música), Joan M. Ojeda (estudiant), Tomeu Morey (estudiant), Raúl García (estudiant), Cati Barceló (estudiant), Margalida Munar (estudiant), Miquel J. Bassa (estudiant), Josep Canet (militar), Pere Soler, M. Magdalena Rosselló (psicòloga), Sebastià Gelabert (empresari), Miquel Sancho (empleat), Jesús Galán (estudiant), Pere Santandreu (estudiant), Jordi Morey (fuster), Margalida Llinàs (professora), Llorenç Ferrer (estudiant), Joan Raya (hostaleria), Eulàlia Cardona (publicista), Margalida Galmés (advocada), Bernat Pascual, Rafel Bonín, Miquel Servera, Biel Mesquida (fuster), Cristina Sureda (cartera).

LA MÀFIA A MALLORCA De cara al sol

PERE GRI

Ara que potser es pugui parlar amb una certa claretat d'alguns personatges, que vulguin o no, formen part d'una classe social amb aspiracions de convertir-se en oligàrquica, ha arribat el moment de referir-nos al més clar exemple actual de self made man de casa nostra. Ens estam referint al president del Grup Sol-Melià, Gabriel Escarrer.

Com molta de gent sap, en Gabriel Escarrer va néixer a Porreres, i és ben cert que de quan era petit, per allà no se li ha tornat a veure el pèl, degut a que començà a dedicar-se des de molt jove als seus negocis, des de sempre enfocats de cara al sector hotelier i, sobretot, de cara al Sol.

És important aprofundir en la figura de n'Escarrer, no de bades és doctor honoris causa de la UIB. Sabem que no li ha de saber greu, perquè segons ha confessat (El Día 16, 9-8-92): "Som conscient de que opinions i accions que realitzo ara, tenen una major transcendència en la societat que abans, ja que la meua figura i la de l'empresa són, de qualche manera, objecte d'interès i anàlisi".

Comptant, idò, amb el permís del senyor Escarrer, ens podríem fixar en una altre resposta d'aquesta entrevista, realitzada per Claudio Klynhout, on pareix definit un aspecte proper a la metafísica, el nucli intel·lectual de les accions de l'home que ens ocupa. Diu el president de la Sol: "Per la família, que és el més important, mir de reservar-hi unes poques hores quan puc...". Sobraria qualsevol comentari a l'acudit.

Encara que ell diria que en realitat no ho fa, Gabriel Escarrer dedica més hores a opinar públicament de política que a la seva família. Quan és a Cuba, i alguna vegada s'ha de fotografiar al costat de Fidel Castro, no se'l deu veure gaire disposat a fer molts de comentaris. Però a la seva terra, que cada vegada ho és un poc més o un poc menys, segons se miri, no va dubtar a l'hora de publicar dues llargues cartes obertes a Diario de Mallorca (8-12-91 i 12-1-92) dirigides a la batlesa de Calvià, la socialista Margarita Nájera.

Mr. Sol, o el company Sol, segons bufi el vent, es declara-

va molest per unes paraules de Nájera, que havia dit: "Hay que complacer a Gabriel Escarrer", i també en desacord amb el projecte de la Marina de Magalluf, s'expressava de manera prou clara amb els següents termes: "... I si el turisme desertà dels meus establiments, si ves que sobre ells hi caigués la desocupació i per tant la pèrdua del seu capital i dels llocs de feina, hi hauria qualcú capaç de reprovar-me res, després d'haver esgotat la meua capacitat de convèncer amb nul resultat (...) Dels passats vuit anys de comandament socialista a l'Ajuntament de Calvià, afirm sense por d'equivocar-me que han estat vuit anys perduts amb matèria turística, per manca d'una política definida que ha conduït a Calvià, en general, però en major mesura i gravetat, a dues de les seves zones, Palma Nova i Magalluf, a ser uns destins rebutjats per la majoria de touroperadors..."

Les sobtades amenaces de n'Escarrer no s'arribaren de fer del tot realitat. Ell no abandonà els seus negocis a Calvià, però l'any 1992 és probable que estiujessin a les costes de Mallorca un 25% menys de turistes que altres anys, el projecte de la Marina de Magalluf quedà paralitzat, sense que es pugui saber per què, en cap dels dos casos, altres esdeveniments que ho poguessin determinar.

Nájera li havia contestat al mateix diari dient que "afortunadament per Calvià, per la seva gent i les seves empreses, vostè no és l'únic empresari ni del terme, ni de Mallorca, ni del món, ni tampoc del sector hotelier, i si finalment decideix anar-se'n, altres vendran i no serà per casualitat".

És possible que fos una època en que li pujaren els fums a aquest empresari, que anys enrera no havia tengut escrúpols a l'hora d'adquirir al Govern Socialista de Madrid la cadena Hotasa, expropiada a Ruiz Mateos. N'Escarrer també deu ser conscient que el seu grup s'ha adjudicat un paper que no li pertoca, d'intermediari en les relacions entre els governs nord-americà i el cubà, per la qual cosa convendria que es deslligàs un poc de la política i pensàs més en la família. ☺

Fa 2 anys que na Glòria Perez regenta el Colmado Margalida al Coll d'en Rabassa. Sa mare, na Margalida Roig, el va obrir fa trenta anys.

rFa un any que na Margalida Vidaurreta, natural de Bilbao, ha obert la Fruiteira La Bilbaína, devora l'església d'es Coll den Rabassa.

Fa un mes que na Margot Gutiérrez ha obert una Botiga de Congelats devora l'església d'es Coll den Rabassa.

Fa 3 anys que en Manuel Corbillo, natural de Girona, regenta la Carnisseria sa Plaça, a la Plaça de l'Església d'es Coll den Rabassa.

Cristòfor Colom, l'almirall que llegia la Bíblia

JOAN GONZÀLES I PASTOR, DE PRESENCIA EVANGÈLICA

Cristòfor Colom era un home cultíssim. Les anotacions que escrivia als marges dels llibres que llegia i la seva correspondència palesen que dominava el castellà, el portuguès, el llatí, l'italià i el català; encara que alguns entesos diuen que no escrivia correctament cap d'aquestes llengües. Coneixia abastament la història, la geografia, l'astronomia, la cosmografia i era un bon dibuixant. S'interessà pels viatges marítims i la ciència nàutica. Amb aquesta preparació científica pogué treballar de cartògraf a Portugal.

La biblioteca colombina

Colom va fer un bon aplec de llibres i la seva biblioteca era ben assortida abans dels seus viatges a les noves terres. El seu fill Hernando, culte eclesiàstic i bibliòfil, en morir (1539), donà als dominics del convent sevillà de San Pablo una biblioteca composta de 15.381 obres relligades en 12.919 volums. Molts d'aquests llibres havien estat adquirits per Hernando, però altres ho eren pel seu pare. Entre els manuscrits, hi ha la cèlebre Bíblia catalana rimada, de la qual el Saltiri fou traduït per Romeu de Sabruguera, del convent dominicà de Santa Caterina, a Barcelona. Aquesta Bíblia es conserva avui a la Biblioteca Colombina de Sevilla. Però, com que Hernando morí sense enllestir al catàleg en el qual descrivia els llibres i enregistrava la data, la procedència, etc., aquesta manca de documentació segura fa difícil esbrinar com i per qui fou obtinguda aquesta Bíblia.

Estudis de l'Escriptura i del patrimoni cultural jueu

L'almirall de Castella era afecionat a la lectura i a la reflexió sobre els llibres sagrats, dels quals Isaïes i Esdras li eren preferits. Bartolomé de las Casas, diu que citava versicles bíblics en les seves converses.

Tot recordant el suport que els Reis Catòlics havien donat al seu projecte, esmenta globalment els llibres bíblics, en els quals diu que hi va trobar la inspiració per tirar endavant el seu viatge: "En solo Vuestras Altezas quedó fe y constancia. ¿Quien duda que esta lumbré no fuese del Espíritu Santo así como de mí? El qual con rayos de claridad maravillosos consoló con su santa y sacra Escritura a vos muy alta con quarenta y cuatro libros del Antiguo Testamento y cuatro Evangelios

con veintitrés Epístolas de aquellos bienaventurados Apóstoles, avivandome que yo prosiguiese y de continuo y sin cesar un momento me avivaron con gran prisa."

Després del quart i últim viatge es dedicà a escriure el Libro de las Profecías, el qual enllestí l'any 1502. És un centó (1) compost de diversos textos escripturístics, dels pares de l'Església i algunes cartes.

Tanmateix estava molt al corrent de les tradicions jueves. Llegí diverses obres d'autors hebreus, com Història de la guerra dels jueus de Flavius Josefus i, De Nativivus, d'Abraham Ibn Esras. Però, sobretot, una extensa carta apologetica sobre el Messies, escrita pel rabí convers Samuel Ibn Abbas, del Marroc, el 1068, en el qual invita els jueus que es converteixin a la Llei dels cristians. Són nombroses les acotacions que escrigué, les quals demostren alhora que tenia molt per mà el Ta Nak i la tradició jueva. Una nota marginal escrita en castellà a la Història rerum ubique gestarum (Venècia 1477), d'Eneas Silvo Piccolomini –després el papa Pius II–, palesa que coneixia la cronologia del poble escollit. En referir-se a l'any 1481, data en la qual redactà la seva observació, consigna l'any que corresponia del calendari jueu: 5241, és a dir, de l'edat del món d'acord amb la interpretació jueva del Vell Testament. Remarca que Adam morí a l'edat de 130 anys, i que des de la destrucció del segon temple de Jerusalem –que Colom designa "segunda casa", denominació típicament jueva– s'havien escolat 1.413 anys.

Féu anotacions en llatí a la coneguda obra Ymago Mundi, escrita pel cardenal d'Ailly, com "Jerico vila famosa a causa de Jeremies", al marge d'un paràgraf que es refereix a la ciutat nadiua d'aquest profeta, i el paràgraf següent, que esmenta alguns indrets amb noms familiars, resumeix: "Cita diversos lugares judíos." I encara, tot cofoi, apunta: "En el principio todas las naciones recibieron la astronomía de los judíos."

Del conjunt de les seves acotacions, hom dedueix que un versicle bíblic, una sentència d'Aristòtil o una observació directa, tenien el mateix valor orientador en el seu pensament.

La Bíblia i el descobriment

En els escrits colombins observem que les primeres idees

per portar a cap els viatges de descobriment, no partien exclusivament de càlculs científics, sinó també d'una interpretació particular que en Colom fa fer d'uns versicles del profeta Isaïes: "Si per a mi les costes marines esperen i les naus de Tarsi al davant per dur els teus fills de lluny, la seva plata i el seu or amb ells, per al nom de Yavhè, el teu Déu, i per al sant d'Israel, quant t'honora... Però heus-me aquí, creà uns cels nous i una terra nova..." (60:9; 65:17).

I no s'estigué de dir-ho als Reis Catòlics en una carta que els va escriure, el 1501, la qual afegí al Libro de las profecías: "Ya dije que para la ejecución de la empresa de la Indias no me aproveché la razón, ni las matemáticas, ni los mapamundos: llanamente se cumplió lo que dijo el profeta Isaías."

És palès que el sentit del text isaïa no té res a veure amb la "visió" colombina; però l'almirall va veure en l'èxit de la seva iniciativa una confirmació profètica. Las Casas, per la seva banda, diu que, com que Isaïes era un profeta, podia haver predit el descobriment.

Les millors pàgines descriptives d'en Colom tenen un regust bíblic-religiós. Al seu Diario del primer viatge, podem llegir una analogia molt significativa datada de 23 de setembre de 1492. La travessia s'allargassava i encara no es veia la costa: "Como la mar estuviese manda i llana, murmuraba la gente diciendo que, por allí no había mar grande, que nunca ventaría para volver a España. Poco después alzóse mucho la mar i sin viento –era el temps dels huracans equatorials–, que los asombrava, apaciguó a la vez a los marineros."

I tot seguit comentà: "Así que muy necesario me fué la mar alta, que no pareció, salvo el tiempo de los judíos cuando salieron de Egipto, contra Moisés que los sacaba del cautiverio." Aquesta atribució de determinades vivències a la lletra de la Bíblia, és molt típica dels lectors piadosos de la Paraula de Déu, els quals sempre estan disposats a fer seves les situacions individuals i col·lectives amb textos bíblics. S'identificava en Colom amb en Moisés? Cal tenir en compte, que el viatge començà el mateix dia de l'expulsió dels jueus, i és quasi segur que alguns tripulants ho fossin. Les seves idees sobre la formació del món, les suposades situacions geogràfiques del Paradís, la forma del planeta i el magnetisme terrestre, culminen amb el reconeixement d'un ordre

sobrenatural i providencial. I en Colom sotmet sempre la raó a la veritat revelada.

La natura del tròpic se li presentà tan exuberant, tan bonica i pura, que imaginà com degué ser el món abans de l'aparició del pecat. Adhuc li sembla veure la primera parella gaudint de la beutat i de la pau dels indrets que visità durant el tercer viatge. L'encís d'aquell món nou, li va fer creure que allí estava situat geogràficament el Paradís: "La Sagrada Escritura certifica que nuestro Señor hizo el Paraíso Terrenal y en el puso el árbol de la vida i de él sale una fuente de donde resultan en este mundo cuatro ríos principales: Ganges en la India, Tigris i Eufrates en (...) los quales apartan la sierra y hacen la Mesopotamia y van en Persia y el Nilo que nace en Etiopía y va en el mar en Alejandría... Y ahora, entretanto que vengan noticias de esto, de estas tierras que nuevamente he descubierto, en que tengo por sentado en el ánima que allí es el Paraíso Terrenal..."

Incidència

Els coneixements que en Colom tenia de la tradicions judaïques, les seves anotacions al Libro de las Profecías, en contínues citacions de l'Antic i del Nou Testament, no eren únicament part important de la seva cultura sinó, primàriament, de les seves conviccions religioses. Per a molts conversos sincers, Jesucrist havia estat un renovador del judaisme, i creien que el cristianisme era el desenvolupament natural de la Llei mosaica. Un camí directe anava de la muntanya del Sinaí fins a la fe cristiana. Aquesta actitud, l'observa en Colom, sobretot en el seu afany per alliberar Jerusalem dels sarraïns, idea que el va preocupar després dels seus viatges i abans de la seva mort.

Una part important del Libro de las Profecías és la carta de Samuel Ibn Abbas, abans esmentada. És precedida per una rúbrica significativa: "En una epístola o carta trasladada del àrabe al romance, enviada por el rabí Samuel de Israel, natural de la ciutat de Fis al maestro Yssaak, rabí de la sinagoga de Marruecos... los quales después fueron buenos i fieles cristianos." Comenta tot seguit: "Y además comenta el profeta Jeremías en el capítulo 3: Ayuntarse han todos los pueblos en el nombre del Señor en la Casa santa, y no andarán más en la mal-dad de sus corazones."

Creu en una Església unida i

constituïda per cristians procedents dels judaisme i del paganisme. Aquesta idea romangué fixa en el seu pensament i reeixí en altres dues planes del manuscrit en comentar passatges de sant Joan i Gregori el Gran, el quals tracten de la mateixa qüestió.

Estudià pel seu compte el salm 2, i indicà com el Rabí Salomó en comentar-lo diu "nuestros maestros", és a dir, els rabins que entenen el salm com un anunci profètic del Messies. En aquest estudi notem en Colom la peculiar postura mental i religiosa de l'home que la seva fe original havia estat el judaisme, però després professava el cristianisme. Seguint el rabí Salomó remarca: "Llama heréticos a los conversos del judaísmo a la fe católica que argüían contra los que habien permanecido en la infidelidad apoyándose en este salmo." Com observa Wisenthal, aquesta es la zona mental que sempre trobem en Colom: el problema del jueu convers i el jueu que roman "infidel".

El preocupa que els no conversos encara romanguin en el "desert", i es pregunta si un dia entraran a la cleda de la fe que ell professava amb un sentit de promesa, de missió i de catàstrofe apocalíptica, que els conversos quasi sempre traslladaven de la seva fe original a les noves creences que adoptaven.

El quart i darrer viatge fou prolífic en dificultats de tota mena. Un dels perills que els expedicionaris hagueren d'afrontar fou una tempesta paorosa: els vaixells s'escriuïen i fins i tot es desmembraven; els mariners perderen l'esperança de sortir-ne vius. A Jamaica no es podien moure, vivint en vaixells que havien encallat i sense possibilitat de tornar a la Península. El record d'aquella experiència terrible perdurà molt de temps en l'ànim d'en Colom, i ho reflectí en una carta que escrigué als Reis Catòlics: "¿Quien nació, sin quitar a Job, que no muriera desesperado?" La malaltia, l'esgotament i les tensions el portaren a la desesperació. Quan la crisi era més greu, li vengué a la memòria –que ell atribuïa a una veu misteriosa– una parafrasi de Jesús: "...y tarde para creer y servir a tu Dios, el Dios de todos..."

I recordant la providència divina que ajudà Moisés i David i Israel en els moments més crítics de la seva història, ho aplicà a la seva pròpia situació i es va refer dels moments que foren, potser, els més angoixosos de la seva vida. **Fons de Documentació**
(1) Centó. Obra literària feta de fragments o retalls de diferents autors. Q

Una manifestació cultural ha unit a Sa Pobla, poemes, música i pintura

A l'acte cultural hi va assistir un públic ben nombrós. Hi poguerem veure al Batle de Sa Pobla Jaume Font, acompanyat d'uns quants regidors, que van felicitar als artistes Esperança Mestre i Miquel López.

Per poder conèixer els poemes del poeta pobler Miquel López Crespí, a través de la pintura de l'artista Esperança Mestre i Sureda i del grup musical Al-Mayurca, se va reunir un nombrós públic que va anar a la inauguració d'aquesta exposició tan singular el dia 10 de gener amb motiu de les festes de sant Antoni.

L'artista Esperança Mestre ha volgut plasmar en cada un dels quadres exposats, a la sala dels Cavallets de Sa Pobla, un dels poemes d'en Miquel López.

El poeta, per la seva part, veu amb aquesta exposició, una forma de divulgar la seva obra, que d'altra manera, només queda pels qui estimen aquesta classe de lectura. Així ho va manifestar en Miquel López, que va mostrar la

seva satisfacció i agraïment a tots els qui han fet possible que els seus poemes hagin pogut ser pintats i musicats.

La música del grup Al-Mayurca va posar la seva nota festiva a l'acte, cantant diversos poemes d'en Miquel López, concretament del seu darrer llibre "Planisferi de mars i distàncies", premi de poesia "Ciutat d'Igualada 1994" i "Planures de sorra", Premi "Miquel Martí Pol 1994". Les cançons de Miquel López seran cantades per Al-Mayurca durant la pròxima primavera i estiu per tots els pobles de Mallorca. Unes cançons que demanen la independència per a la nostra pàtria avuit sotmesa i expoliada.

La exposició, que compta amb 20 obres, ha estat organitzada per l'Ajuntament de Sa Pobla i el Museu d'Art Contemporani. Els quadres estaran exposats fins el dia 2 de febrer. La exposició ha estat visitada per milenars de persones durant les passades festes. Redacció. Ω

Bernat Meric: La impressora del futur és d'injecció de tinta a color, que amb una qualitat molt similar a la fotogràfica permet fer reproduccions d'imatges grans a una velocitat d'uns 10 minuts per còpia.

ΩΩΩ

Antoni Rosselló, caçador: Abans hi havia més caça i menys escopetes. El meu amic Benet Mayol em conta que cada dia li duen escopetes per vendre. La gent està desmoralitzada. Aquest esport és molt car i a més si surts un dia sí i altre i no agafes res et desanimen.

TENNIS SON RIGO

Tennis	Squash
Futbol-sala	Volei
Hàndbol	Mini-golf
Petanca	Tennis taula
Cir. footing	Gimnàs

Final Avda. Son Rigo • Tel. 74 33 66
Sometimes • Palma de Mallorca

Automòbils PLA DE NA TESA

Compra i venda de vehicles
C/ Weyler, 12 • Tel. i fax 60 04 45 Pla de Na Tesa

c/ Barranc, 20 • Tel. 40 18 58 • Gènova

Dimarts
tancat

Cta. de Manacor, km 28 • Tel. 64 65 04 • 07230 Montuiri

RESTAURANT S'HOSTALOT

Menú dies feiners: 650 ptes. Cuina Mallorquina
Porcella rostida • Escaldums • Carn Torrada

Camí Vell de Sineu, km 5 • Tel. 42 87 12
S'Hostalot

TINTORERIA MANACOR

c/ Antoni Galmés, 1B • Tel. 55 18 03
MANACOR

BAR - RESTAURANT
ESPECIALITAT EN

Andreu

Arròs brut • Paella • Cordon blue • Bistec al pebre • Sípia
Conill a l'allet • Escalopa • Llenguado Meunier • Carns i Peixos
c/ Grua, 6 • La Ribera • Ca'n Pastilla • Tel. 26 10 73
Sortida 10 autopista (dimarts tancat)

SERVIAUTO ARENAL S.A.

SERVEI OFICIAL

Carretera Militar, 185 • Les Cadenes
Tel. 26 81 11 • Fax 74 32 77
07006 S'Arenal-Palma (Mallorca)

CAN TITO RESTAURANT

PEIXOS I MARISCS FRESCS
CUINA MALLORQUINA
c/ Palmera, 6 • Tel. 27 10 16 • 07006 El Molinar (Palma)

Camí Vell de Costitx, 1
07510 SINEU
Tel. 85 52 46

L'ESTEL de Mallorca
EL DIARI DELS MALLORQUINS
SUBSCRIVIU-VOS-HI, ANUNCIAU-VOS-HI

AIGUA POTABLE
A DOMICILI

Als termes de Ciutat,
Marratxí i Llucmajor

Telèfon 74 27 68

filmació PC i Mac

Barrera, 54 • Tel. (971) 73 26 51
07014 Palma de Mallorca

INFORMA'T INFORMA'T INFORMA'T INFORMA'T INFORMA'T INFORMA'T INFORMA'T
INFORMA'T INFORMA'T INFORMA'T INFORMA'T INFORMA'T INFORMA'T INFORMA'T

L'abast nacional de Catalunya: una visió d'Estat (i II)

FRANCESC CASTANY DE CASO, ESTAT CATALÀ

Biar-Xixona-Bussot

Una altra frontera d'aquesta enumeració nord-sud és la de la línia Biar-Xixona-Bussot, final de la conquesta de Jaume I el 1245. Aquí acabava el regne cristià de València (el musulmà retut per Zayyan acabava al Xúquer) amb la seva diòcesi, i hi començava el regne de Múrcia, el qual corresponia, segons els tractats, a Castella, però que fou reconquerit i poblat per catalans el 1266 i lliurat, generosament i lleial, per Jaume I al seu gendre, el rei castellà, fins que fou reconquerit per Jaume II a les acaballes del segle XIII, completant així, fins al Segura, el territori nacional dels catalans. La línia Biar-Xixona-Bussot, però, tingué i té perdurabilitat: separava les diòcesis de València i d'Oriola, i diverses vegades, després de la seva incorporació, la trobem esmentada com a límit sud del mateix regne de València. Tanmateix, allò que la marca, sobretot, és que per sobre, i fins a l'Horta de València, trobem una de les zones amb més "molla" nacional de tot Catalunya (l'Alcoià, les Marines, la Vall d'Albaida, La Safor...) i per sota trobem en paral·lel, la carretera i el ferrocarril Madrid-Alacant, via de penetració espanyola que, a més passa per les poblacions castellanes o castellanitzades de Villena, Saix, Elda i Montfort ("Monforte del Cid" en diuen): una veritable barrera, al sud de la qual resisteixen en la seva catalanitat Monòver, Novelda, Crevillent, Elx, Santa Pola, Guardamar... Aquest territori de l'antiga "governació d'Oriola" o "d'enllà Xixona" (així fou incorporat per Jaume I al regne de València) és el con sud de la nació catalana, també anomenat "la Catalunya tropical", el qual no hem de donar-lo per perdut, tot i que dalt d'aquesta frontera trobam catalans per als quals Catalunya arribaria fins a Xixona i gràcies. Per exemple, Joan Fuster, sol ironitzar en aquest sentit.

***

En aquesta passejada de nord a sud per la Catalunya continental he esmentat les quatre fronteres més significatives del procés de configuració del territori i el poble català. Algú podrà dir que

no s'hi val a ignorar altres dues línies que, com dues espases, travessen i quasi ens parteixen: la que trencant la Cerdanya per la meitat, separant Molló de Prats de Molló i seguint la línia de les Alberes és la frontera, a dintre del territori català, i entre els estats francès i espanyol; i la que trencant la regió natural de Tortosa, separant Vinaròs d'Alcanar ("Uldecona la bacona/ Vinaròs, lo capità/ Peníscola, la bandera/ Alcanar nostre serà", cantaven els lliberals de Vinaròs quan la guerra carlina) i seguint la rambla de la Sénia és la divisòria de dues províncies i de dues autonomies de l'administració espanyola.

Cal reconèixer, tanmateix, que francesos i espanyols han heretat, tot reforçant-les, aquestes línies de demarcació dels temps d'administració catalana: Jaume I va instituir el regne de València "del riu d'Uldecona fins al terme de Biar" i va separar testamentàriament els comtats del Rosselló i la Cerdanya del comtat de Barcelona. De fet, també va ser per culpa d'un testament (el segon que va fer, gener del 1241, arran del naixement de Pere el Gran, per tal de reservar-li un bon tros de regne) que va aparèixer, per primera vegada, allò d'Uldecona a Biar, igual que la diòcesi. Però si Jaume I tenia una concepció patrimonialista del seu territori que li feia crear regnes o tallar comtats en funció d'heretar la seva mainada, aquest no és el nostre cas i, per tant, no hauríem de reforçar divisions polítiques, per històriques que siguin, amb un fonament tant artificial com, si fa no fa, el de les divisions provincials (i regionals) espanyoles o franceses, que també són històriques, sobretot si observam que aquestes "fronteres" són tan volgudes pels ocupants de la nostra terra.

I tampoc no hauríem, mai més, tornant a les quatre fronteres significatives interiors (del Llobregat, del Coll de Balaguer, d'Almenara i de Biar-Bussot), de considerar que Catalunya acaba, segons la particular visió de l'interessat, en alguna d'aquestes fites, més enllà de la qual queda el sud de Catalunya en el sentit de sud de fora de Catalunya. Altra cosa, ben legítima, és que, en funció de la particular situació de cadascú, hom pugui pensar que la Catalunya del sud (i no el

sud de Catalunya) comença en una línia o altra de les quatre esmentades. Fins i tot, per als del Rosselló (i possiblement en això no té intervenció el fet de la frontera estatal), la Catalunya del sud comença a les Alberes, i com per a molts barcelonins, al Llobregat, i per a molts tarragonins, al Coll de Balaguer, etc.

Si ens allunyem, però, del lloc particular de naixença o de residència i ho mirem una mica globalment, on diríem que comença la Catalunya del sud? Evidentment a Biar-Bussot, no, perquè això suposaria que la Catalunya del sud quedaria reduïda al petit con sud d'enllà Xixona i, amb això, València, malgrat la seva actual desfeta, formaria part de la Catalunya central i no de la perifèrica. A Almenara, i així fem coincidents la Catalunya del sud i la Catalunya de frontera (amb Castella)? Al Coll de Balaguer, així la fem coincidir amb la Catalunya de major ascendència mora, la de les bandes de música i els trets fonètics valencians? Al Llobregat, i així som el país que té més sud de tots els països?

No es pot, de fet, ni tampoc és massa important, donar una resposta única car les adjectivacions del tipus "meridional", "insular", "central", "septentrional", etc., afegides sempre al mot primer i substantiu de "Catalunya", són relatives i depenen de les necessitats discursives de cada moment o de cada tema. Fins i tot, de vegades ens veiem obligats a utilitzar-les (per donar resultats electorals autonòmics, posem per cas) en funció de les demarcacions regionals dels ocupants, però, així i tot dir (en l'exemple esmentat) Catalunya del sud a la "Comunidad Autónoma Valenciana" està totalment en la línia d'alliberament nacional català. Com també ha estat positiu, si més no fins avui, dir "Catalunya del nord" a la part de Catalunya ocupada per l'estat francès. Potser, però, la veritable extensió de la Catalunya del nord l'hauríem de redefinir aviat, i de la del sud en continuarem parlant. I en farem parlar.

I després de vista aquesta excel·lent exposició sobre quin abast territorial radica la nació catalana, és clar del per què dels continus atacs a la idea d'unitat i reunificació de tota Catalunya. El

procés de divisió provincial (1833) amb la seva agrupació "natural" per "regiones" és un clar exponent de com estructurar la solidesa de l'espanyolisme, ja que servia com a mitjà per donar més eficiència administrativa i, per tant coercitiva, a l'Estat espanyol. No oblidem que per aquesta època neixen els governadors civils (1834) i el seu braç paramilitar, la Guàrdia Civil (1844). Perquè el que compta és la unitat jurídica per existir legalment i a casa nostra el que existia legalment (públicament) era Espanya i com a màxim Catalunya quedava condemnada al més solemne folklorisme. I els sentiments (fons) sense articulació política (forma) estan condemnats a desaparèixer per inconcreció estètica; és a dir, per manca de projecció pública.

És, doncs, gràcies a aquest divisionisme provincial on s'establirà de facto l'annexió de territori català pertanyent a l'àrea de Lleida cap a la província d'Osca de l'Aragó, i que avui dia denominem amb el nom de Franja de Ponent. Una segona versió ampliada la volia consumir el nazi d'en Franco amb aquell intent, durant els anys quaranta, de segregar tota la província de Lleida del Principat i annexionarla a l'Aragó dins la seva estratègia de genocidi contra Catalunya. La contundent reacció popular de les gents de la Terra Ferma a aquesta pretensió fou tan aclaparadora que el mateix Franco s'hagué de tirar endarrera d'aital projecte.

A València, el "regionalismo" té la seva articulació a partir d'un discurs acrític anti-català fomentat pels interessos agraristes valencians, que xocaven amb els industrials del Principat. Bayarri amb el seu pamflet "El perill català" i conseqüentment Blasco Ibáñez liderant l'incipient "regionalismo valenciano" mitificat per les seves obres, sempre tan agraristes elles, "Entre naranjos", "Cañas y barro" etc..., com corresponia a l'agrat dels seus finançadors; permetien estructurar políticament uns interessos econòmics posats "en perill" pels industrials "catalans". D'ací que paral·lelament al naixement de la Solidaritat Catalana del Principat es creés una formació paral·lela a València de la mà de Félix Azzati que varen rebre els "solidaris" (els industrials) amb els crits de "Viva España" i "Muera Cataluña". Aquestes desavinences estructurals havien de posar les bases per a la futura Unión Valenciana, filla d'aquella sentència de la mà dreta d'en Franco, el hitleria i "cuñadísimo" Serrano Suñer ja al 1940: "Es tan sano el regionalismo valenciano que, lejos de cercenarlo, hay que pro-

curar por todos los medios difundirlo". I posteriorment els "demòcrates" de 1978 recollien el consell del "maestro" i l'adaptaven a la Constitució espanyola amb un article que prohibeix la federació entre comunitats autònomes com a clar intent d'evitar la unió política de tots els territoris que conformen la nostra nació i que seria el brou de cultiu per a històrics secessionismes lingüístics i paranoies per l'estil. I no contents amb això, dintre del País Valencià encara s'atien "cantonalismos regionales", del qual el més evident és l'intent de separar Alacant per a crear una nova regió junt amb Múrcia; el "Sudeste" en diuen. Es anar fent una neteja ètnica tot buidant de territori la pròpia cultura. I d'ací que no és estrany que fos a Alacant on Franco, durant els anys seixanta, donés permís de residència als 30.000 pieds-noirs (colonitzadors francesos i europeus, molts d'ells catalans de València, insulars i rossellonesos reconvertis en paladins de les glòries imperials franco-espanyoles i militants de l'OAS; una organització feixista pro-francesa) que fugien de la independència d'Algèria i que el dictador espanyol va acollir tant bé tot pensant que de fet, ell amb Catalunya també tenia una Algèria amb la que batallar. I pensava que els pieds-noirs podien colonitzar l'extrem sud català amb bons resultats. Això ens ha de recordar el precepte que un cop més ens vé de la mà d'en Josep Guia: "S'ha perdut la perspectiva que les nacions plantegen batalla a la frontera. Sempre estam marcant trinxeres interiors. Es una fallàcia que reduint el territori s'és més fort. Això és una tàctica de retirada; no plantejar batalla a Alacant és perdre la guerra" (diari "Avui" 24/8/1990). Més clar impossible. I mentre com a catalans feim de València la nostra Jerusalem particular (com a símbol de la definitiva unitat nacional); feim vàlid, dia a dia, el clarividient raonament d'Antoni Rovira i Virgili (Prada, 1947):

"La denominació de catalans hem de refusar-nos a limitar-la als naturals de les 4 províncies. Fins als temps de la nostra decadència, catalans també s'anomenaven els valencians i mallorquins, catalans per tant hem d'anomenar-los ara. No cal doncs, que ens trenquem el cap buscant un nom artificial que englobi les tres regions de la nació catalana: el conjunt del Principat, de València i Mallorca, Catalunya devem anomenar-lo."

En definitiva, passem del problema al programa; de la teoria a l'acció! Ω

ESPANYA ÉS UN MAL NEGOCI

JAUME SIMONET I BORRÀS

Eneara no havia fet els catorze anys i ja treballava al magatzem d'una apotecaria de Ciutat. Tenia un company de feina, una mica més gran que jo, que era nascut i vivia a Santa Catalina, una barriada aleshores llunyana de Ciutat. Els cataliners, a l'igual que els del Jonquet, els de Sa Calatrava i els d'altres barriades de la perifèria formaven un petit món apart. Cada barriada tenia el seu grup juvenil de defensa i, ben alerta que sen's infiltràs algú d'una altra barriada, i molt manco que ens vengués a pellucar qualche nina. Fins i tot hi havia barriades que tenien himne, al manco el meu amic Joan, a vegades me cantava el de Santa Catalina, que deia:

*Si veniu del Tropesson,
de menjar-vos una gallina,
si voleu saber com som,
si voleu saber com som,
som de Santa Catalina.
El qui no té orinal,
el qui no té orinal,
sen va a pixar a Sa Feixina.*

Jo el me mirava embadalid i amb enveja, perquè al meu barri de l'Eixample no en teníem cap de himne. Bastava que aquesta cançó digués el nom de Santa Catalina perquè jo cregués que era el seu himne. Sens dubte que si la tonada hagués dit: *Tira-li cossetes en es devantal, no li tiris fortes que li faràs mal*, no l'hauria identificat amb la seva barriada. Vull dir amb això que sembla lògic que un himne ha de parlar del poble o de la gent que representa. Només als llocs que no són res, tenen un himne que no diu res, o fins i tot com és el de l'Estat espanyol, que ni tan sols té lletra. Un himne ha de dir qualche cosa perquè la gent que el canta s'emocioni i el senti com un batec dins el seu cor, que el

senti com a propi, bé sigui perquè li ve de l'avior o perquè voldria que en un futur que ell sent present, la seva nació hagi assolit allò que per norma té qualsevol nació.

Nosaltres necessitem un himne que quan el cantem sens remogui el cuc de la memòria, per no oblidar mai la malifeta que ens feren els espanyols i els francesos: el Decret de Nova Planta que abolia la nostra llengua, la nostra cultura i el nostre poble. Nosaltres, com a poble viu, dins els Països Catalans, com que no som espanyols, necessitem un himne que ens ho recordi. No volem un himne només per fer manballètes.

La Balanguera de moment, només és l'himne de Mallorca per decret del CIM, però Menorca i les Pitiüses no l'han acceptada, i això ens fa romandre com a poble dividit. El nostre país podria tenir un himne que el representàs dins la nació dels Països Catalans. Nosaltres tenim un bon grapat de cançons populars i valentes. A mi m'agrada molt una canço d'en Pere Capellà, aquell mestre d'escola, honrat, culte i republicà, que els espanyolistes empresonaren i humillaren, un poema meravellós que quan en Biel Majoral canta, la gent es posa drete, i a més d'un li ha fet caure una llàgrima d'amor i d'estimera:

*Enmig de la mar
s'eixeca una terra
fins tocar el cel,
que es deixa en la serra,
banderes de blau,
jo sóc balear,
jo sóc de Mallorca,
català insular.
Tot el meu passat,
que l'història allunya,
l'ha teixit de glòria
la Gran Catalunya.
En les rels profundes*

*de la meua gent,
un conqueridor
portà, proa al vent
la nau que a Salou
deixà ses amarres
seguint la bandera
de les quatre barres.
Estim Catalunya
perquè té una passat
de lluita incansable
per la llibertat.
Jo sóc de la raça
vella i gegantina,
que espantà dels mars
la gent sarraïna.
Jo sóc de la pàtria
dels agermanats,
Joanot Colom,
vells antepassats,
defensors d'herois
i de tradicions
que amb sang aufegaren
Austries i Borbons.
Estim Catalunya
perquè té un passat,
de lluita incansable
per la llibertat;
Herois de Mallorca,
herois catalans,
que en les hores greus
us dareu les mans,
fent de vostre exemple
sagrada costum.
Jo us tenc en ma vida
de guia i de llum.
Jo sóc mallorquí
i és la meua glòria
ésser català
per la meua història.
Podem tenir un himne per a les nostres illes
com a país, bé sigui *La Balanguera* o un
altre, és igual, però dins la nació ja tenim *Els Segadors*. Aquest sí que és un himne valent
i que diu les coses clares:
...Endarrera aquesta gent,
tan ufana i tan superba,
bon cop de falç,
bon cop de falç, defensors de la terra,
bon cop de falç... Ω*

Pere Sampol, diputat del PSM: Està clar que Madrid només escolta qui té pes polític. Aragó té un partit regionalista actiu, que sap actuar de frontissa i garanteix la governabilitat d'aquesta comunitat. I aquí hi ha els resultats. Madrid no ens considera una part integrant de l'Estat, sinó unes illes que són seves. Nosaltres no participam en Espanya. Som d'Espanya. És un tractament quasi colonial. Com a màxim, ens veuen com a una regió llunyana.

ΩΩΩ

Miquel Duran, historiadore: Mallorca és, ho ha estat sempre, terra de cacics. Un dia, Josep Melià em va dir que persones com ell i jo no faríem res si Carlos March no ho volia.

ΩΩΩ

Gabriel Ordines, secretari del Grup Excursionista de Mallorca (GEM): Celebrar el vintè APLEC és una gran satisfacció, ja que és una trobada de germanor entre excursionistes d'arreu dels Països Catalans.

ΩΩΩ

Viola Von Tiedemann, professora d'alemany: Comença veure suspicàcies en alguns illencs davant la presència de residents alemanys a Mallorca.

ΩΩΩ

Tomeu Penya: La Balanguera com a himne no m'agrada, hauria de ser més visceral.

ΩΩΩ

Stefan Schorghuber, empresari alemany: No hi ha motiu per haver-hi enfrontaments entre mallorquins i alemanys. Segons la meua opinió, s'estan exagerant les xifres pel que fa al nombre d'alemanys que s'han establert a Mallorca. (...) Estic convençut que la majoria d'alemanys que compren aquí ho fan amb el convenciment que no estan al seu país d'origen i que se senten molt responsables i desitjosos d'aportar quelcom a aquesta societat.

CiU vol la unitat de l'Estat espanyol

CiU votà en contra de la reforma dels Estatuts de Canàries i de l'Aragó, que els concedia el títol honorífic (que no ho són) de "nacionalitat", a més de transpassos nous i ampliació del poder autonòmic.

El PSOE i el PAR també votaren en contra, Però cadascú adduïa raons distintes.

El PSOE per pur espanyolisme carpeto-vetònic. El PAR per que considerava insuficient les reformes i volia un estatut "a la basca". CiU, per boca de Joaquim Ferrer, perquè no considerava "nacionalitats" les Canàries i l'Aragó.

En aquest tema, els reaccionaris PAR i PP han estat més positius que no pas la "tia Tom" de CiU.

Cal dir que Canàries, a més de mil km. de la metròpoli i d'origen ètnic guanche (berber), és una colònia de Castella, considerada durant segles com a "región desafecta" per l'Exèrcit espanyol d'ocupació. No és que sigui "nacionalitat": és una nació amb tots els ets i uts.

Quant a l'Aragó (tret de la Franja, que hauria de retornar a Catalunya) fou un estat sobirà fins el Decret de Nova Planta, conquerit, com nosaltres, "per les armes" borbones (franco-castellanes) i amb una llengua pròpia encara viva devers els Pirineus: la fabla aragonesa, germana de la llengua catalana i la més semblant a ella després de

l'occità. O sigui: és una nació. Una nació que vol resorgir i podria ser aliada nostra front a Madrid i co-herveva de l'Imperi espanyol moribund i a extinguir.

CiU, curt i ras, no vol fer independentisme. Si uns altres "nacionalismes" com el PAR o Coalició Canària fan coses molt semblants a CiU. llavors CiU queda descoberta davant el seu electorat com a regionalisme submís a l'Imperi.

Per a evitar-ho, CiU actua ara com un vulgar esbirro de l'espanyolisme i vota en contra del resorgiment nacional de Canàries i l'Aragó.

Talment semblen uns aprofitats, i donen una mala imatge nacionalment insolidària- dels catalans front als nous nacionalismes que, amb tota justícia, brollen com a bolets en el putrefacte solar espanyol.

Per a no quedar amb el cul a l'aire, ataquen uns aliats objectius de Catalunya. Per a mercadetjar amb el PP, fan arrera amb cops de colze els altres nacionalismes menors d'edat.

Als Pujols i Durans Lleides, els havia de caure la cara de vergonya, per aquestes indignitats mesquines i insolidàries. JAUME TALLAFERRO. Ω

PETITS ANUNCIS

BORSA
IMMOBILIÀRIA

A la plaça des Banc de s'Oli, lloc primer pis per trenta mil pessetes. Tel. 665336.

Lloc per dies apartament a Palmanova. És ideal per trobades amoroses. Tel. 469441.

Deixaria cambra doble a casa compartida, jardí i hortet. Molt econòmic. Preferentment gent jove. A Santa Ponça, urb. Galatzó. Tel. 671419.

SERVEIS
PROFESSIONALS

Venc vaporitzador generador d'humitat especial per a asmàtics, bronquitis, infants constipats... (5.000 PTA); una bicicleta estàtica molt completa (7.000 PTA); llit bresol de fusta molt polit (12.000 PTA); olla a pressió completa antiga (1.500 PTA); estufa elèctrica resistència 125v (1.500 PTA); escurador acer inoxidable de dues parts (3.500 PTA). Tot el lot, el venc per 25.000 pessetes. Puc negociar. Telefonar els vespres al 294444 i demanau per en Toni.

S'ofereix jardiner amb coneixements de cuina. Demanau

PER IL LUMINAR
LA SEVA LLAR
ELÈCTRICA
NYEGOS

Jaume Balmes, 45 • Telèfon 29 56 18
07004 Ciutat de Mallorca

per en Lluís. Tel. 604790.

Cerc feina per guardar nins petits a ca seva a ca meva per les zones de Sineu i Maria. Tel. 525380.

La Casa Catalana de Mallorca ensenya ball de bot i sardanes. Tel. 753559.

Si vols fer feina amb els àngels, apunta't al "Taller dels Àngels". Informació al telèfon 281642 (Xesca).

El Trio musical Metropolitan s'ofereix per actuar en ball de saló per a la tercera edat, insero o hotels. Preus econòmics, Tel. 652674.

Cerc feina per guardar nins a Can Picafort o Inca. Carrer Nou, 5, Maria de la Salut.

S'ofereix pintor empaperador, econòmic, seriós, ràpid i net. desplaçament per tot Mallorca. Tel. 203239

Reparacions de Tv, vídeos, àudio, antenes Tv. Tel. 753580.

Bugaderia Lliterma. Autoservei, rentat en sec i en banyat, neteja de catifes, servei ràpid. C/ Virgili, 17. Tel. 266331. Can Pastilla.

Tallers Vidal. Diessel i gasolina. Cra. de Son Fangos, 280. Tel. 262048. Es Pil·lari.

Planxisteria, pintura, mecànica. Taller San Francisco. Camí de Son Fangos. Tel. 490314. Es Pil·lari.

Pneumàtics Son Ferriol. Equilibrat de rodes, canvi de rodes i pegats, alineament de direccions assistida per ordinador. Avda. del Cid, 73. Tel. 427553. Son Ferriol.

Si teniu qualche vidre trencat, crida al 473819 i el vos posarem tot d'una.

Cerc feina per fer a ca meva. Tipus ceràmica, sabates o similar. Tel. 297067.

Cerc feina de representant d'arts gràfiques o comercial de publicitat. Tel. 297667.

Persona cerca feina per fer a

casa. Mecanografia, ceràmica, llistes de correus... Tel. 297067.

Es confecciona o arregla qualsevol peça de vestir, cortines, coixins, etc. Tel. 771005.

Es passen treballs a màquina i per ordinador. Netejat i rapidesa. Tel. 771005.

Televisors, vídeos, ràdio-cassettes, els arreglam. Electrònica J. Garcies. C/ Francesc Frontera, 10. Tel. 264335. Coll d'en Rabassa.

Gabinet de Psicologia. Neurosis, trastorns de caràcter, psicoteràpia infantil, depressió. Tel. 427193.

ANIMALS DE
COMPANYIA

Si voleu un cuset petener de 4 mesos ben agut, telefonau al 265005.

VENDES

Venc mobiliari d'oficina a preu de ganga. Tel. 726385.

Venc rodes de Talbot Orizon. Tel. 712064.

Si teniu sobres que no hagueu de menester (de comerços tancats, per exemple) no els tireu, donau-los-me. Joan Josep. Tel. 751527.

Venc tot el material mobiliari d'un magatzem: ternal, molts metres de prestageria i caselliers de fusta, puntals... Tot per 25.000 ptes. Horabaixes i vespres. Tel. 294444.

Restaurant Xinés Oriental. Obert des de l'any 1976. Carrer Joaquim Verdagué, 12. Tel. 266721. S'Arenal de Mallorca.

PERSONALS

Industrial de 50 anys. 500.000 al mes. Desig conèixer

xer dona senzilla, no fa res si té fills, que sia amorosa i dolça. 717354.

Estudiant de medicina, sense problemes econòmics, desig amistat amb fins matrimonials amb al·lota amorosa i educada de 20 a 25 anys. 719534.

Vidu, 61 anys. Bons ingressos, xalet, cotxe... vull la meua felicitat amb senyora casolana, amorosa i amable. 719534.

No ho tenc fàcil per entaular una amistat. Som jove i tímida, tenc 27 anys i una bona feina. Desig conèixer-te amb els millors fins. De 30 a 50 anys. 712064.

Relacions públiques viuda de 41 anys, bona situació, bona presència, esdevenidor resolt, desig amistat amb senyor culte d'edat similar a la meua. 717354.

Arquitecte, 49 anys, bona presència, 500.000 al mes, desig amistat senyora culta, formal i sense problemes. 719534.

Viuda 65 anys, molt distingida, bons ingressos i un cor gran. Desig conèixer senyor culte, 712064.

Industrial, 47 anys, ingressos elevats, pisos, cotxe, negocis; desig amistat amb senyora de 30 a 40 anys, que sia seriosa i sense problemes. 719534.

Atreveix-te a cridar-me! Jo també ho necessito, me trobo sola. Tenc amistats, però me manca l'amor. 716385.

És que l'amor no té poder damunt tu? Industrial de 39 anys. 500.000 al mes, pis, xalet, cotxe. Desig casar-me. 717354.

Viuda, 55 anys, sense fills, negocis propis, pisos, estalvis; desig refer la meua llar amb senyor culte entre el 55 i els 68 anys. 717354.

ATS, 32 anys, viuda i amb una nina, sense problemes econòmics, desig amistat amb senyor formal. 719534.

Separat de 28 anys, tenc una bona feina, som senzill, amant de la llar i tenc la vida resolta. Desig refer la meua llar amb al·lota de la meua edat. 712064.

Enginyer de 36 anys, fadrí, futur assegurat, bona presència i molta d'il·lusió. Me vull casar amb al·lota seriosa entre el 25 i 36 anys. 719534.

Senyora de 27 anys, alta i atractiva, desig amistat formal amb senyora i senyoreta entre els 20 i els 40 anys. 726385.

Divorciada de 57 anys, 1'70

Motos
Salom

Jeroni Pou, 9 • Tel. 468136
Tomàs Forteza, 24 • 462686

d'alta, currota i elegant amb estudis superiors, pis i estalvis importants. M'agradaria refer la meua llar amb senyor culte. 712064.

Separada de 32 anys, estudis universitaris, cotxe i apartament, visc sola. Vull amistat amb senyor formal, m'és igual el seu estat civil. 726385.

Viuda de 57 anys, 1'65 d'alta, sentimental, pis, cotxe, estalvis... M'agradaria conèixer senyor mallorquí, culte i sense problemes. 726385.

Al·lota de 17 anys s'ofereix per a feina seriosa o per a donar classes d'EGB. Tel. 677727.

Vull deixar d'ésser esclau dels castellans. Cap partit polític m'ajuda a aconseguir la llibertat. Me vols ajudar tu? Telefona'm al 964 531 175. Josep Casalta.

Atenció, catalans i catalanes independentistes. Vull cartejar-me amb tots vosaltres. Estic boja pel bon rock català: Sau, Els Pets, Lax'n'busto. No us talieu i escriviu a Marta. Indústria, 114-08030 Malgrat de Mar.

Al·lots i al·lotes! ens agradaria cartejar-nos amb gent de tots els Països Catalans, des de Perpinyà a l'Alguer, les Balears i València, de 17 a 21 anys. Escriviu-nos les vostres contribucions per la independència i de segur que formarem una gran penya catalanista i independentista. Isaben Canela i Cinta Arasa. Apartat 129-43830 Torrendebarrà.

Als Països Catalans es fa molt bona música! M'agrada, però, en especial la que surt de Mallorca a càrrec d'en Tomeu Penya. Independentistes, si somneu en una nació lliure plena de música catalana i de vibracions nostres, escriviu-me: Francesc Bujet. Passeig del

Migdia, 32-2-3-17200 Palafrugell.

Ens agradaria cartejar-nos amb al·lots i al·lotes que com nosaltres estiguin penjats/penjades per Lax'n'busto i que defensin la nostra llengua. Raquel Llagostera Costa. Gardènia, 4-08880 Cubelles.

Senyoreta de 25 anys, morena, amorosa, simpàtica i amant de la llar. Bona situació, estalvis i cotxe. Cerc company fins els 40 anys. 712064.

Administratiu fadrí de 26 anys. Bon lloc de feina, estalvis, cotxe... M'agradaria trobar una al·lota formal per casar-m'hi. 712064.

Modista, separada i sense fills, de 31 anys. Pis, cotxe i estalvis. Vull conèixer senyor culte per refer la meua vida. 712064.

Empresari de 43 anys. Divorciat sense fills. Casa, cotxe i un parell de negocis. Vull conèixer al·lota sense fills ni problemes. 712064.

Fadrina de 62 anys. Tenc pis, xalet i cotxe. Vull conèixer senyor viudo o fadrí, culte i sense fills. 712064.

Viuda de 56 anys, encara som ben guapa i tenc la vida resolta amb xalet, pis i estalvis. Vull conèixer senyor. 712064.

Fadrina de 31 anys. Curra i culta. Tenc pis i estalvis. Vull trobar un al·lot formal. 712064.

Estudiant de 22 anys. Som curro i culte. Vull trobar una al·lota de 18-20 anys. 712064.

Divorciat de 42 anys. Alt, culte i amant de la llar i dels nins. Cerc senyora dolça i afectuosa. 712064.

Viuda de 49 anys, joliva, cultivada i de poble. Tenc cotxe i vull refer la meua llar amb senyor bona persona i treballador. 712064.

Separada de 40 anys. Amorosa i simpàtica. Vull refer la meua llar amb senyor formal. 712064.

Metge retirat. Som ben curro

ANUNCIAU-VOS DE FRANC A L'ESTEL de Mallorca

Nom.....DNI.....
Cognoms.....Tel.....

ATENCIÓ

- Escriviu un sol anunci per cupó
- Usau lletres majúscules
- Escriviu dins el requadre el text

Ompliu aquest cupó i enviau-lo a:
L'ESTEL de Mallorca. Apartat de Correus 124. 07600 S'Arenal de Mallorca

NO EMPRENYIS

EL MEU POBLE

PETITS ANUNCIS

i agradable, 1'76 d'alt. Vull conèixer senyora de gran cor. 712064.

Me trob ben tota sola. Tenc 52 anys i visc de rendes. Pis, xalet, estudi, cotxe... te faré feliç. 712064.

Militar fadrí de 29 anys, joliu, amorós i agradós. Me vull casar amb al·lota seriosa entre els 25-29 anys. 712064.

Divorciat de 65 anys: negocis, pis, xalet, cotxe. Vull conèixer senyora per no estar tot sol. 712064.

Senyoreta de 25 anys. Som morena, galanxona, simpàtica, d'1'65 d'alta. Tenc estalvis i cotxe. Cerc company fins als 40 anys. 712064.

Senyora de 63 anys. Tenc una bona pensió. Som jovial, atractiva i encara estic per jugar a conillons amagats. Cerca'm al 712064.

Cercam gent entre els 18 i els 45 anys per excursions, sortides, etc. Abstenir-se els qui vagin de mala fe. Apartat 1.792 Ciutat.

BORSA DEL MOTOR

Tallers Les Cadenes. Mecànica xapa i pintura de l'automòbil. Carrer del Marès, 3-A. Telèfon 265551. Ses Cadenes de s'Arenal.

Si vol un cotxe nou de la nostra gamma, véngui i en parlem. Agència oficial Renault. Tel. 413867. Son Ferriol.

ENSENYANÇA

La Generalitat de Catalunya ofereix a entitats i de franc llibres, fulletons i material informàtic sobre la nostra història nacional. Per rebre'ls, cal enviar una sol·licitud a la Generalitat fent esment de l'entitat, adreça, telèfon, l'ús que hom en pensa fer i el nom complet del qui fa la petició amb la signatura i segell de l'entitat. Molt indicat per a professors d'història, ciències socials, català, centres d'ensenyament, biblioteques...

Si vols rebre la revista L'ILLA gratis, la pots demanar a Edicions Bromera, Polígon Industrial, 46600 Alzira. Tel. 96-2402254

Per a tots aquells i aquelles que vulguin lluitar contra l'invasor, contra els traïdors, contra l'explotació obrera, i per una terra lliure i catalana, els Maulets tenim obert l'apartat de correus 349 C.P. 43480 de Salou (Tarragona), per a qualsevol informació o col·laboració contra l'ocupant.

Si voleu rebre una subscripció gratuïta al Butlletí de la Fundació per la Pau (entitat contra l'armamentisme i la guerra) podeu adreçar-vos al telèfon (93) 3025129 o al carrer Pau Claris, 89, Barcelona 08010.

Si voleu rebre llibres en català gratuïts sobre diferents temes d'actualitat, socials o teològics, sols us cal escriure a *Cristianisme i Justícia*, carrer Roger de Llúria, 13, Barcelona 08010, o telefonau al (93) 3172338.

La delegació catalana de la CSEM, grup d'ajut als països de l'Est, fa una crida per enviar roba, menjar, sabates, medicines etc. Per demanar adreces on enviar-ho personalment, podeu adreçar-vos a: Benjamí Planes, CSEM, passatge Miquel Carreres, 11, 08206 Sabadell. Tel. (93) 7262 918.

Vols aprendre a conduir sense esforç? Vine amb nosaltres! T'ho passaràs molt bé. Auto Escola Chela. Carrer 31 de Desembre, 48. Tel. 759438. Ciutat.

Professora titulada fa classes de solfeig, piano i harmonia. Individuals i en grup. Tel. 756114. Magdalena.

Universitària fa classes de repàs d'EGB i català a la zona de Pere Garau de Ciutat. Tel. 243383.

Si voleu intercanviar adhesius, revistes, informació, etc, sobre el tema d'alliberament nacional, escriviu a l'Associació «Xavier Romeu». Apartat de correus, 36. 43480 La Pineda. Tarragona.

El Consell Nacional Català ofereix diversos llibres, gratuïtament, a tot aquell que els els demani, al voltant dels drets i història de la comuna pàtria catalana. Podeu escriure a l'Apartat 15.071 de Barcelona-08080.

Si voleu rebre informació sobre les Joventuts d'Esquerra Republicana (JERC), i rebre els nostres butlletins, escriviu ara mateix a: JERC-Illes. Santiago Russinyol 1, àtic. 07012 Ciutat de Mallorca.

Estam interessats en un intercanvi cultural amb persones i institucions dels Països Catalans que desitgin informar-nos sobre el passat i el present del dits països i estiguin interessats en qüestions vinculades a l'Argentina. Escriviu-nos a: Baigorria 1337 .200 Rosario-Argentina.

Acció Cultural del País Valencià i el Bloc Jaume I ja és a Internet. Si voleu intercanviar propostes d'acció i lluita, o informar d'activitats, etc., podeu connectar: ACPV @vlc.servicom-es

La cultureta i l'estupidesa (II)

"E l'hom girat al mundanal saber
ídols creu, donant-hi plena fe:
En béns mundans creu ésser complit bé,
volent morir solament per haver".
"Lo que és darrer met l'home en primeria
e no ho coneix fins que és temps que es faça.
Quan l'apetit totes les coses abraça
e deixa i vol ço que fer no es podria:
llavors l'hom veu, si es savi, l'errada
com ni per què no ateny lo que cerca.
Lo savi pren lo profit de sa cerca.
lo boig roman en sa trista contrada".
"l'enteniment en qui el juf no és clar
forçadament ha prendre opinions:
Voluntat mou sofisticades raons,
fent-les valer i per bastant passar.
Si com florí qui bona color fa
e no val res, coneguda sa llei,
m'ha pres a mi qui, en pensa, era rei
de la raó que Veritat desfà".
(Ausiàs Marc, 1397-1459, "Cavaller valencià, de nació català", la Safor).
"El desig de semblar llest impedeix esdevenir-hi".
(F. de Rochefoucauld, escriptora francesa, 1613-80, París).
"Perquè la sana raó exigeix no sols deixar de seguir els qui han fet o ensenyat quelcom injustament, ans, en qualsevol cas i per damunt de la pròpia vida, l'amic de la veritat ha de triar dir i fer allò que és just, ni que l'amencis de mort. Doncs bé, sentiu com pertot arreu hom diu de vosaltres que sou piadosos, filòsofs i entuslastes de la cultura. I si no ho sou de debò, haurà de ser demostrat".
("Primera apologia" de Justí, cristià segle II)
"La vulgaritat consisteix en el fet que la voluntat queda superposada, en la consciència, per damunt de l'enteniment. El voler despullar l'enteniment és allò més baix que existeix".
"Concedesc tota la meua consideració, com a un elegit, a qui estant desfeinat per esperar quelcom, no es posa tot d'una a donar copets a compàs amb tot allò que troba a mà. És probable que aquest home pensi en alguna cosa. Hom coneix el l'aspecte de la majoria de la gent que la vista hi reemplaça totalment el pensament; miren d'assegurar-se que estan vius tot fent soroll, a no ser que ten-

guin un cigarret a mà, el qual els fa el mateix servei. Per la mateixa raó són tot ulls, tot orelles per a tot allò que passa al voltant".
(Arthur Schopenhauer, filòsof "pessimista", Dantzing 1788- Frankfurt 1860).
"Qui obra raó és com qui menja substància, i qui es belluga pel gust de sa voluntat com qui menja fruita fluixa".
(Sant Joan de la Creu, 1542-91, "Dites de llum i amor", a Andújar).
"En terra de cec, el borni és rei".
"Per fer l'ase no hi ha com ser-ho".
"Brans d'ase no arriben al cel".
(Refranys catalans)
"Repren el savi i t'estimarà; repren el neci i t'odià".
(Proverbis 9:8, rei Salomó, devers l'any 1 000 abans de Crist).
"La gent és tan absolutament superficial que no compren la filosofia d'allò superficial".
"Sempre és més fàcil destruir que crear, i quan es tracta de destruir la vulgaritat i l'estupidesa, la tasca destructora requereix no sols valor, sinó així mateix menyspreu".
(Oscar Wilde, 1856 Dublín-1900 París)
"És preferible, millor que no pas la mediocritat intel·lectual enverinada, la veritable collonada la qual, si més no, sol ser divertida".
"Hi ha gent que consideren les seves idees com originals, com si mai les hagués tingudes ningú, com si el món estigues just acabat de fer i l'home encara no hagués tingut temps de pensar".
"Les persones sense enginy se semblen a les males brosses en la cobejança de bones terres, i volen a més que algú les distregui car s'ensopeixen elles soles. L'encarnació del fàstic de què són víctimes, unida a la necessitat que experimenten de divorciar-se d'elles mateixes, els produeix eixa passió pel moviment, eixa necessitat de ser on no són que els distingeix, com distingeix també els éssers desprovists de sensibilitat, els qui han fracassat i els qui pateixen per llur culpa".
(Honoré de Balzac, 1789 Tours-1850 París, escriptor francès).
"Hom pot perdre la raó en combatre la insensatesa".
(J.P. Eckermann, 1792-1854). Ω

DOS MARES
Las portuñoles
Cuidas y cenas le capricho
Paseo Barceló i Mir, 19. Tel. 27 89 47. Es Molinar. 07006 Palma
De lunes a viernes a partir de las 15.00 h. • Sábados y domingos a partir de las 12.00 h.

NATALICI? ANIVERSARI?
CASORI? NOCES D'ARGENT?

No us trenqueu les banyes pensant en regals o peregrinant per botigues de 20 duros, regaleu subscripcions de L'ESTEL d'un any, de dos anys o de cinc anys als vostres éssers estimats.

Feu país, família i amiatat tot alhora.

DIGAU-LOS-HO amb L'ESTEL

Fa 7 mesos que en Marian Artero va obrir el **Restaurant el Balcó** al Coll del Rabassa. Despatxa l'espàtlla de xot a la caçola, les perdius amb col i el lluç a la marinera. A la carta se menja per unes 2500 ptes, el menú en val 900.

Solidaritat legal: solidaritat justa?

Des de la proclamació del conjunt de Decrets de Nova Planta a principis del XVIII que posaren fi a la independència de la nació catalana, la crida a la solidaritat en base a l'àmbit legal sempre s'ha fet en contra de la nostra nació, sigui amb la negació del dret legal del nostre poble a l'autodeterminació per mor de la indisoluble unitat d'Espanya, sigui en els impediments per a la plena normalització lingüística i cultural en l'àmbit dels Països Catalans, sigui en la voluntat de mantenir la nostra economia gestionada des del govern central a partir de la recaptació, gestió i distribució dels impostos generats per la riquesa creada a ca nostra.

Els avanços en el tema del finançament autònom no van més enllà dels acords derivats de la conjuntura política, per la qual cosa consideram que el nostre objectiu és aconseguir a curt termini un model de Concert Econòmic equiparable com a mínim al que disposen al País Basc i Navarra, amb el reconeixement d'aquest en el propi Estatut d'Autonomia de les Illes Balears i Pitiüses. A partir d'aquí ja podríem parlar de solidaritat justa, ja que les aportacions extraordinàries respondrien a les possibilitats reals de la nostra economia i, d'altra banda, podríem augmentar la nostra aportació als països més pobres a la vegada que oferir una millor cobertura als pobres del nostre país.

La solidaritat justa és la solidaritat volguda, no la imposada i basada en l'espoli fiscal a què ens sotmet el govern espanyol i que té tants de seguidors entre molts de governants que exigeixen la que podríem denominar solidaritat legal, imposada. *Josep Serra. Esquerra Republicana-Illes Balears i Pitiüses. Ω*

Problemes a Ucraïna

La família d'Ian Korotix són Levangèlics i viuen a Sumy, una ciutat gran del NE d'Ucraïna, poblada majorment per russòfons. Ells, des de lluny, pregunten per Catalunya tota. N'Ivan té 45 anys, sa muller Nadejda, 42 i tenen 2 fills (Saixa de 15 i Dima de 5) i 3 filles (Lena de 14, Sveta de 12 i Margarida de 7 anys).

La situació econòmica a Ucraïna (un país tres voltes més gran que l'Estat espanyol i amb més de 40 milions de ciutadans, situat al sud de Rússia i membre de la C.E.I.-ex URSS) és deplorable. Els sous són baixíssims (cap a les mil pessetes mensuals) i al inflació altíssima. Ucraïna és rica en conreus de cereals, que exporta en gran part a la Federació Russa.

A través del CSEM (Comitè de Socors a Esglésies Màrtirs), la família Korotix demanen: productes mengívols (spaguetti, farina etc.) no caducables (prohibits: formatges, carns, pernil, mermelades, mantega...) i té, cafè i sabates (sobretot per a nens i adolescents) i vestits d'abric (és igual que siguin de segona mà), diccionaris (francès-rus, francès-anglès, espanyol-rus---), bolis i llapis, pasta de dents i sabó de rentadora, lents i ulleres; postals de paisatges dels Països Catalans, i sabó i maquinetes d'afaitar.

Podeu enviar paquets (de poc menys de 2 kg. i millor com a "petit paquet", valen 460 ptes. cadascun) a la següent adreça: Korotix Ivanul. KharKovsKaia, 58, Kv.3- 244007 SUMY- C.E.I. Ω

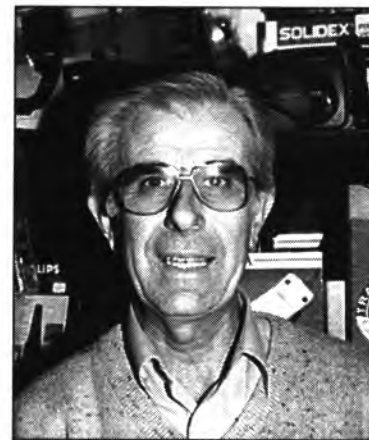
**CARRER DEL CARDENAL ROSSELL, 63
COLL D'EN RABASSA**

**RESTAURANT
XINÈS ORIENTAL**

**SI T'HA AGRADAT AQUESTA REVISTA
NO ET TALLIS I TELEFONA AL
26 50 05
I LA T'ENVIAREM CADA QUINZE DIES**

**L'ESTEL de Mallorca
EL DIARI DELS MALLORQUINS
SUBSCRIVIU-VOS-HI !!
ANUNCIAU-VOS-HI !!**

Enguany és el 25è. aniversari de l'obertura de l'**Elèctrica Planells** al Coll den Rabassa. En Pep Planells, que és l'amo, ven tota classe d'electrodomèstics i fa instal·lacions elèctriques.

Fa un any que na Dolores Fràguas regenta la **Botiga de Moda X L Bàsic** a la barriada de ses Cases Noves d'es Coll den Rabassa.

En Manuel Parra, natural de Múrcia, fa 35 anys que regenta restaurants i bars al Coll den Rabassa i a s'Arenal. L'any 1961 va obrir el **Bar Manolo** a la Ciutat Jardí i el va regentar durant deu anys. L'any 1971 se va fer càrrec del **Bar Cala Canta**, també a la Ciutat Jardí. Regenta des de fa 19 anys el **Bar Alasca** a la barriada de de les Meravelles de s'Arenal, aquest darrer local en propietat.

Fa 2 anys que n'Antònia Sastre va obrir l'oficina d'**Assegurances Mapfre** al Coll den Rabassa.

Fa 26 anys que n'Antoni Seguí regenta la **Ferreria Seguí** a la Plaça de sant Marino d'es Coll den Rabassa. Fabrica portes i finestres de ferro i d'alumini i adoba tot allò que està espanyat. Son pare va obrir aquest taller fa 50 anys.

Fa una mes que na Paquita Vega ha obert la **Perruqueria Nova Moda** a la barriada de ses Torres d'es Coll den Rabassa.

Fa un mes que na Juani Sierra ha obert la **Papereria Juani** a la barriada de ses Cases Noves d'es Coll den Rabassa.

Fa 3 anys que en Rafel Cardell va obrir la **Perruqueria Rafa** a la barriada de ses Cases Noves d'es Coll den Rabassa.

G l o s s e s

Durant la Guerra Civil (XII)

CLIMENT GARAU DE LLUCMAJOR

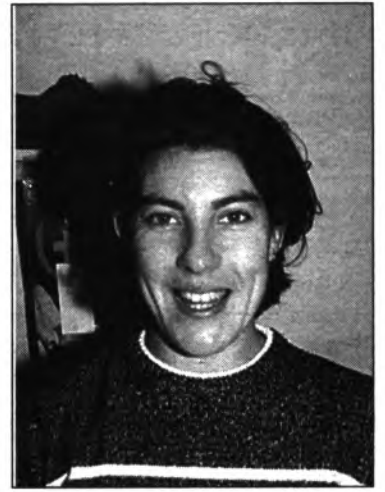
Una ordre varen dar,
els feixistes que vendrien,
els que antes formarien,
l'exèrcit republicà
ells s'havien d'entregar
en el Palau de justíci
per fer-los a ells judici
del modo que van obrar.
Un milió se'n presentà
de gent per ésser jutjada,
era gran s'acumulada
que sa fórmula canvià.
Obligava a presentar
aval d'una gent solventa,
aquest fet ja representa,
que responsable se fa.
Es mando nou que va entrar,
per governar Barcelona,
va agafar un forma,
de tot l'esquerra caçar.
Si era republicà,
anarquista, socialista,
escrita duia sa llista,
que els havien de matar.
Los anaven a caçar,
com els conills de garriga,
aquell criminal feixista,
cap ne volia deixar.
Sa ràbia li va entrar,
dins lo profund del seu cor,
de no res tenia por,
per mala vida donar.
En haver-los agafats
a los que càrrecs tengueren,
tancats a tots los dugueren,
a llocs ben assegurats.
De falangistes guardats,
en espera de judici,
a tots ells gros sacrifici
los tenien tenien senyalats.
El Camp de la Bota era,
el lloc d'afusellar, ent,
allà moria sa gent,
afusellats de canera.
Sense cap compàs d'espera,
sa gent d'esquerra mataven,

amb begudes celebraven,
aquella obra tan fera.
Era gros divertiment,
matar sa gent catalana,
a ells se considerava
un personal repelent,
que tenia lo intent,
en res mai de transigí,
no desviar el camí,
dur envant son pensamet.
L'idioma defensaven
el volien conservar
el Rei Jaume manà
que mai a ell descuidassin,
Cap moment no oblidassin
per ell havia lluitat,
per lo tant continuat
per ell sa sang derramassin.
Quan en Franco va entrar,
a comandar Barcelona,
per ressenya de corona,
tot ho va modificar;
noms de carreres cavià
los feu posar castellans,
com una brega de cans,
es fet se considerà.
Per ésser molt impulsiva
la raça dels catalans,
ells se donaven ses mans
formaven grossa teringa,
seguien tots sa consigna,
de voler-se ajudar,
massa compacte formar,
entre tots fer-la ben rica.
Això havien 'conseguit,
aquells valents catalans,
s'ajudaven com germans
n'havien tret bon profit.
No tractaven d'inimic,
aquell castellà que hi 'nava,
alla feina hi trobava
de tots n'era agraït.
En Franco molt va lluitar,
per canviar s'estructura,
a n'es llibres de cultura,

abolí el català.
No se podia parlar,
a dins lloc oficial,
era com pecat mortal,
es fet se considerà.
Jo ben totsol me trobava,
sense feina ni doblers,
viví un mal procés
duia la vida amargada,
a n'es batle em presentava,
dins un moment apurat,
que me donàs llibertat
per ja fer sa desplaçada.
Permis d'un mes me va dar,
perque vengués a Mallorca,
amb una ordre molt forta,
que al mes tornàs regressar.
Tot li ho vaig assegurar,
sa questió poder fugir
seré un fill del destí
que el camí senyalarà.
De Barcelona partirem,
jo i un altre companyó
li deien Tomeu Tacó,
que ses penes compartiem,
a n'es port atracariem
quan a Mallorca arribà,
dos policies allà,
a noltros esperarien,
es nom mos demanarien,
els ho vam anunciar,
ells mós varen obligar,
una cita mos darien.
Allà mos esperarien,
per fer ses declaracions
eren unes precisions
que no se descuidarien.
Els meus pares esperaven
allà tot impacients,
s'alegraren els moments
de veure que sans tornavem,
però molt se lamentaven
de lo que pogués passar,
que mos poguesen matar,
tot això manifestaven. Ω

N'Yvonne Layton d'Anglaterra, fa 5 mesos que ha obert el **Bar Cu-Cu** a Can Pastilla.

Na Carme Llinàs és l'encarregada de la **Sabateria Tot Peus** al Molinar. Fa dos mesos que està oberta.

En Fernando Rego, natural de Galicia, fa 2 mesos que ha obert la **Botiga d'Efectes Nautics i Pesca Atoa** al Molinar.

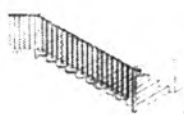
Fa un any i mig que n'Antoni Martínez, juntament amb en Lluís Martí, s'ha fet càrrec del **Café Es Portet** a primera línia des Molinar. Hi ha música i ambient juvenil. Els caps de setmana no hi caben.

En Joan Company, assessor fiscal del Coll den Rabassa, ha participat a l'etapa de Madeira a Les Palmes amb el veler **Snooty Fox** de 17 metres d'eslora que capinateja en Cinto Bestard, en la la regata que dona la volta al món, amb un bon temporal. En Joan ha tornat i està altre vegada al front de la seva assessoria.

SI T'HA
AGRADAT
AQUESTA
REVISTA
NO ET TALLIS I
TELEFONA AL
26 50 05
I LA
T'ENVIAREM
CADA QUINZE
DIES

Cerrajería i Carpintería Metàlica Antonio Seguí

MAMPARES BANY
PORTES

BALCONS
FINESTRALS

BARRERES I REIXAS
ARTÍSTIQUES EN GENERAL

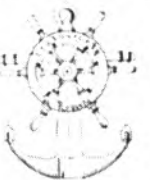
CASTILLEJOS, 53 - TEL. 26 25 92
COLL D'EN RABASSA 07007 PALMA DE MALLORCA

JUAN COMPANY MOREY
assessoria d'empreses
assessoria fiscal i comptable

Diplomat en Ciències Empresarials
C/. Guasp, nº2 · Tel. 744 144 · Fax 743 648
Coll d'En Rabassa · 07007 Palma de Mallorca

Restaurante
sa roqueta

PEIX I MARISC
MALLORQUÍ

C/. SIRENA, 11
PORTIXOL
TELS. 24 94 10 - 24 46 58
07006 PALMA DE MALLORCA

NACIONS QUE HAN ASSOLIT LA SEVA INDEPENDÈNCIA AQUEST SEGLE

M a l t a

Nom oficial: República ta'Malta (República de Malta)
Superfície: 316 km².
Població: 352 430
Capital: La Valletta (9 200 h.).
Forma d'estat i de govern: República parlamentària
Alfabetització: 87'9%
Religions: catòlics 97'3%, protestants 1'6%
Llengües: Maltès, anglès (oficials) italià.
Unitat monetària: Lira maltesa.
Renda per càpita: 5 820 dòlars.
Producte interior brut (PIB) 2220 milions de dòlars
Creixement anual del PIB: 2'5% (1980-89); 5'0% (1990).
Despesa pública: Educació (3'6% del PIB), defensa (3'2% del PIB)

Un petit país insular

L'únic microestat europeu no continental, la República de Malta, està constituït per un arxipèlag situat al sud de Sicília, en la Mediterrània central.

La història d'aquest petits país insular, de només 316 km², (això és un petit país i no la nació catalana 68 732 km²!), ha estat determinada per la posició estratègica que ocupa al centre de la Mediterrània, i per la seva importància com a base naval militar.

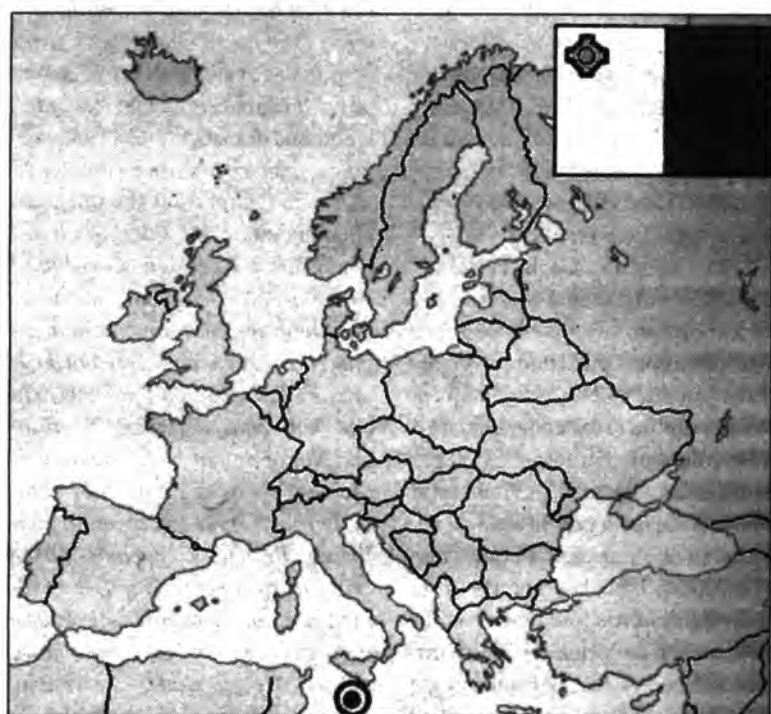
Però la particularitat de la Malta moderna la provoca el fet d'haver estat capàs, en gran mesura, de posar fi a la dependència política que comportava aquesta importància estratègico-militar i també el fet d'haver construït una personalitat política ferma, basada en la neutralitat i no-alineament, alhora superada la fortíssima dependència econòmica i subdesenvolupament.

Un paisatge rocós, escarpat i àrid

La República de Malta consta d'un petit arxipèlag de cinc illes situat a la Mediterrània central, a uns 90 km al sud de Sicília, uns 350 km al nord de Líbia i uns 290 km a l'est de Tunísia.

L'extensió total del país es reparteix entre els 246 km² de l'illa de Malta, els 67 km² de Gozo o Gozo (en maltès Ghawdex) i els 2'8 km² de Comino (Kemmuna). La resta del territori el componen els dos illots adjacents de Cominotto i Filfla, tots dos deshabitats. La longitud màxima de l'illa de Malta és de 25 km, de nord-oest a sud-est. A l'illa de Gozo la llargada màxima és de només 14'5 km.

L'altitud màxima del país és el Mdiha (253 m), situat al costat de

la costa sudoccidental de l'illa de Malta. És en aquesta banda que l'illa té les costes més accidentades, amb espadats altíssims (superiors als 60 m) i sense poblacions portuàries. La costa oriental, en canvi, combina el perfil rocós amb nombroses badies, platges, i golfes, i és on hi ha els ports principals, com el de la Valetta, la capital. De fet, pel que fa al relleu, l'illa de Malta es defineix com un altiplà que adopta una forma de descens gradual en la direcció E-SE.

Els 43 km de litoral de l'illa de Gozo fan més difícil l'establiment de ports, ja que les seves badies són estretes i de poca profunditat. En definitiva, el perfil litoral escarpat i retallat converteix el país en una fortalesa natural, fet que ha determinat clarament la seva trajectòria històrica.

El clima de Malta és típicament mediterrani, amb hivern suaus i estius càlids i secs, però molt atemperat pels aires marins. La temperatura mitjana a l'hivern és de 14 C i a l'estiu de 23 C. Les precipitacions hi són molt escasses, d'uns 580 mm anuals. La neu, les glaçades, els vents freds i la boira baixa hi són gairebé inexistentes.

Aquests trets climàtics, junt amb la configuració geològica calcària, determinen un dels problemes més greus que el medi ha imposat a l'arxipèlag: la manca d'aigua. Les illes no tenen ni rius ni llacs i es proveeixen gràcies als mantells aquífers. Això comporta també que la vegetació sigui escassa i pobra: la característica màquia mediterrània.

Des dels anys setanta, el país porta a terme un pla molt ambiciós de repoblament forestal, acompanyat

de noves perforacions i canalitzacions d'aigua. Actualment, el problema plantejat per l'enorme consum que hi ha plantejat la industrialització, l'augment del nivell de vida i el turisme s'ha solucionat amb un aprofitament millor dels aquífers i amb la construcció de diverses plantes dessalinitzadores.

Una història determinada per la importància estratègica

La situació enmig de la Mediterrània fa de Malta un punt de gran importància per a les rutes comercials i l'estratègia militar. Aquesta circumstància ha estat determinant per a la història del país.

Els fenicis i els grecs van ser les primeres civilitzacions històriques que es van establir a Malta. Posteriorment els Cartaginesos, els romans, els bizantins, els vàndals, els àrabs, els normands i els catalans van conquerir l'illa successivament i hi varen deixar la seva influència, però sense arribar a imposar-hi definitivament una cultura pròpia.

La personalitat de Malta com a nació va començar a forjar-se el 1530, quan l'ordre dels cavallers hospitalaris de Sant Joan de Jerusalem va rebre l'illa, de mans de l'emperador Carles V, per desenvolupar-hi la seva tasca de defensa contra els turcs. El poder feudal dels nous senyors de Malta, que adoptaren el nom de cavallers de l'ordre de Malta, perdurà fins a la invasió de l'illa per Napoleó (1798).

L'ordre de Malta va conservar la vigència i la sobirania instal·lant la seva seu a Roma, però des de llavors no ha tingut cap influència política sobre el país insular.

L'actuació de la Gran Bretanya contra les tropes napoleòniques facilità la incorporació de l'arxipèlag al seu imperi el 1800. Així, Malta va passar a ser, durant cent cinquanta anys, una base de l'armada i del comerç britànics a la Mediterrània.

Després de la Segona Guerra Mundial, Malta va aconseguir l'autonomia administrativa i una constitució nova. Per mitjà d'un referèndum, el país va obtenir la independència el 1964, en l'àmbit de la Commonwealth.

De la independència a una nova identitat internacional

Un cap independent, Malta continuà essent un punt estratègic per el control marítim de la Mediterrània, especialment en el marc geopolític de la guerra freda. El manteniment de les bases militars britàniques i de l'Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord (OTAN) aportava al país quantiosos ingressos, fins el 1979 el Govern maltès va decidir no prorrogar el contracte de cessió d'aquestes bases.

Durant la dècada dels setanta Malta portà a terme una política d'apropament moderat als països de l'òrbita de l'URSS. L'any 1981 Malta havia concedit a aquest estat l'ús d'instal·lacions portuàries, alhora que es declarava neutral i no-alineada. Aquest estatus marcava l'inici d'una nova etapa en la història del país, ja que per fi, Malta deixava de ser un territori al servei d'interessos geopolítics de les grans potències i una víctima de les decisions preses per altres en vista a l'escenari polític internacional.

La nova situació ha permès a Malta signar acords de cooperació amb països tan diversos com els Estats Units, la Xina, alguns de l'ex-bloc comunista o dels seus veïns nord-africans (Líbia i Tunísia). Tot i això, el principal àmbit de relacions econòmiques de Malta en les darreres dècades ha estat la Comunitat Europea (CE) (Itàlia, Alemanya, i la Gran Bretanya són els països amb més volum de comerç amb l'illa). El 1990 Malta sol·licità oficialment el seu ingrés a la CE.

Un gran creixement de la població

La composició ètnica de la població maltesa és, com la cultura i les tradicions del país, una conseqüència de la seva història, marcada per les dominacions externes. Els trets ètnics dels maltesos són una barreja, amb elements d'origen fenici, italià, àrab i britànic. Actualment la immigració ja és inexistència i gairebé tota la població és d'origen autòcton.

La situació lingüística de Malta també reflecteix la varietat d'influències culturals. El maltès i

l'anglès en són llengües oficials, però l'italià hi és una llengua molt estesa. El maltès, l'idioma d'ús normal entre la població, és una llengua d'origen semític, derivada del fenici i de l'àrab parlat al nord d'Àfrica i amb préstecs de l'idioma sicilià. Va ser declarat oficial el 1934, en substitució de l'italià; aquesta oficialitat es va refermar a la constitució autonòmica de l'any 1939, juntament amb l'anglès.

L'illa de Malta té uns 225 500 habitants, i la de Gozo, uns 25 500. A Comino hi viuen només alguns agricultors aïllats, i els altres dos illots estan deshabitats. Malta és doncs, un dels països amb més densitat de població del món (gairebé 1120 h/km²).

La dinàmica demogràfica recent es caracteritza per un fort creixement vegetatiu. Aquest va ser especialment accentuat entre el 1930 i el 1960, període durant el qual la població del país es va duplicar. La xifra actual de creixement anual (el 8% en el període 1985-90) és encara una de les més altes d'Europa.

El creixement de la població i la situació econòmica precària va ocasionar una emigració altíssima, que només es va frenar a partir dels anys setanta. L'estructura demogràfica del país es caracteritza per una forta base de població jove gràcies a l'alt creixement vegetatiu. Tot i això, l'índex d'escolarització arriba al 96%. L'educació és gratuïta i l'analfabetisme mínim. Igualment, els sistemes de seguretat social, sanitat pública i habitatge són molt avançats.

La importància del sector turístic

Tot i el decisiu procés d'industrialització, Malta ha seguit una dinàmica similar a la pròpia del país desenvolupats, i el sector de serveis ha pres un pes predominant en al conjunt de l'economia, ja que ocupa més del 50% de la població activa i genera el 62% del producte interior brut. Aquest fenomen té molt a veure amb el sector turístic.

Les prop de 800 000 persones que anualment visiten l'arxipèlag, atrets pel clima i les platges provenen de la Gran Bretanya, Alemanya i els països nòrdics. Aquest turisme, al marge de crear nombrosos llocs de treball, beneficia al país per la forta entrada de divises; el gran volum d'ingressos que aporta és decisiu per a la compensació del dèficit en la balança de pagaments.

La fundació d'una companyia aèria nacional ha significat també un impuls decisiu pel sector turístic. El país té un aeroport, el de Luqa (a 8 km de La Valletta), i el 1989 s'inicià la construcció del segon. La xarxa viària està força desenvolupada i el tràfic marítim és extraordinàriament intens. De la Geografia Universal d'Editorial 92 S.A. Ω

La població dels passadissos de la mort

Als Estats Units hi ha cada any més de 25 000 assassinats, però "tant sols" de 200 a 250 persones són condemnades a mort; són els pocs emissaris que els polítics necessiten per a demostrar als seus electors que s'ocupen "seriosament" de la criminalitat. Ni així aconseguen que disminueixi. Els EE UU tenen actualment una "reserva" de més de 3000 condemnats a mort, dels quals una quarantena són dones i una quarantena més, joves menors d'edat en el moment de cometre els fets de que se'ls acusa. A les presons d'alta seguretat s'apilonen disminuïts i malalts mentals, minories (negres, hispànics...), blancs pobres; de fet, els qui vivien al carrer, les víctimes de l'opressió i la pobresa. La majoria no han rebut cap tipus d'educació, molts són analfabets, antics drogats que han tingut una infantesa de pura misèria. Son indigents i no es poden permetre un advocat competent que els ajudaria a salvar la vida. Quan es té un nom i un compte ben farcit al banc, com en el cas de J. Simpson, acusat d'haver matat la seva dona i l'amant d'ella, un hom s'escapoleix de la pena capital. És aquest, certament, l'aspecte més repugnant de la qüestió: als Estats Units, la pena de mort, s'aplica de forma totalment arbitrària.

La vida quotidiana

Una petita cel·la d'aproximadament 1'50 per 2'70, una llitera, un lavabo, un vàter, i res més, excepte reixes a una porta blindada. Als Estats Units es construeixen cada cop més presons i la tendència s'orienta vers l'ús de les noves tecnologies: torrasses de formigó amb vigilància electrònica incorporada, una hora de pati cinc dies a la setmana, dins una fossa profunda, recoberta d'un reixat que només deixa entreveure un trosset de cel - aquesta és la sort dels condemnats a mort a l'Estat d'Oklahoma.

Les visites, tot i que en condicions especialment inhumanes,

"Diguem no a la Pena de Mort"

(Documents A.C.A.T. n. 13, maig '96)

compten encara més que les cartes. És l'única prova veritable que a l'altre costat dels barrots hi ha algú que no us ha oblidat completament. El contacte físic, impossible: un vidre blindat separa el pres del visitant. Cap excepció a la norma, ni tan sols en el moment de la execució. Es poden veure nins besant el vidre i mans que es posen d'una banda i de l'altra, últim intent de compartir una mica d'efecte.

Abans de morir, sinistres assaigs

Dimarts, 9 de febrer de 1993, un quart de nou del matí. Huntsville, Texas. Ja no record el temps que feia aquell dia. Tenia fred, havia descansat poc. Intentava deslliurar-me de la intensa pressió que suportava des de feia un mes, des que en Samuel Hawkins m'havia anunciat la seva sisena data d'execució: el 10 de febrer, un minut després de mitjanit. Home fort i ferm, de tornada de tantes coses, i de qui ha après tant, el meu primer corresponsal condemnat a mort. Em vaig quedar davant d'ell tot el temps que les autoritats em van concedir: un vidre blindat ens separava, en Samuel estava assegut dins d'una gàbia. Cap llàgrima, cap lamentació, sinó la nostra voluntat de sostenir-nos, de mantenir la dignitat, arribi el que arribi. A estones, un dolor immens se li dibuixava a la cara. Mirava als seus fills i deia: "He dit al meu fill que ni ell ni jo, no podem canviar el que va passar. He dit el mateix a la meua filla. Desig que siguin les millors persones possibles, que siguin honests amb ells mateixos, i també amb els altres (...), que estimin a Déu i que siguin sensibles i responsables. He demanat al meu fill que assisteixi a l'execució. No tant perquè necessiti suport ni perquè em calgui la seva presència, sinó perquè vull que sigui testimoni d'aquest acte bàrbar. Vull que s'adoni que això

no és una solució i que fins el meu darrer moment li doni el meu amor, perquè al seu damunt, ell construeixi la seva vida. La meua filla només té setze anys i no està autoritzada a assistir a allò que han de ser els meus darrers instants, però li he expressat els mateixos propòsits pel que fa al meu amor".

Cap a les tres de la tarda, els carcellers vingueren a cercar-lo per endur-se'l vers la casa de la mort. Samuel va passar les darreres hores en una petita cel·la d'espera enfront de la cambra d'execució, tancat i constantment vigilat. Les seves emprentes digitals havien estat marcades. Havia pres la seva darrera dutxa escortat per sis homes ben musculats. L'havien sotmès a la roda habitual de preguntes: color dels vestits amb què desitja morir, què vol que es faci del seu cos, de les seves poques pertinences, si comprèn el que li ha de passar, quins testimonis ha elegit, i si té la intenció de pronunciar algunes paraules abans de morir. Prèviament li havien dit que seria enterrat l'endemà a les vuit al cementiri de la presó i que la seva tomba ja estava cavada.

Cada segon que passava, la pressió i la desesperança es feien més vives. Jo sabia que en Samuel, sol, a la seva cel·la, es concentrava, es preparava, cercava la pau. Havíem parlat moltes vegades de la mort. No la temia, però refusava aquesta mena de mort imposada, inútil, degradant, que trenca qualsevol desenvolupament i que no resol res. Dues hores abans del moment fatídic, sonà el telèfon. La Cort suprema dels Estats Units acabava d'acordar un ajornament, sense comunicar-ne la durada. I començava una altra espera.

En Samuel explica: "Fou una prova cruel, dolorosa. És una tortura, un estrès intensíssim, una gran tensió psíquica i psicològica... Per a aquells que creuen en el paradís i en l'infern -i nosaltres

creiem que existeix un lloc millor que Déu ha preparat per els homes que l'estimen-, Dominique i jo ja hem conegut l'infern... No, no he pogut dormir, estava buit, esgotat." L'endemà al matí, contestà a la pregunta d'un periodista estranger si morir no hauria estat finalment un alleujament: "M'havia preparat per a morir i si hagués arribat el moment de la execució, hi hauria anat amb dignitat, amb calma, en pau. Les execucions són barbaritats. És la llei de l'ull per ull, dent per dent; una venjança. No resol res. Ningú no pot justificar les violacions, els assassinats. Són actes de barbàrie, una conducta no civilitzada. Però les execucions causen un gran sofriment als qui ens estimen. Per això, després de quinze anys en els passadissos de la mort, després de sis dates d'execució, dues de les quals he estat ben a prop de la meua fi, no puc acceptar aquesta mena de mort com un alleujament.

En cal lluitar, doncs, fins al final per tal d'evitar-la i poc importa el meu sofriment, la tortura que pateixi, la meua agonía".

Divuit mesos de demora durant els quals continuem el nostre intercanvi de cartes i passem hores a la sala de visites, fins que arriba la setena data d'execució anunciada per a principi de desembre de 1994. El mateix escenari, el mateix recorregut, i una vegada més, poques hores abans, la trucada telefònica que et fa plorar d'alegria alguns segons, abans de tornar a la realitat i de pensar que només es tracta d'una pròrroga, que hi haurà una altra cita amb els botxins. Aquesta no es fa esperar gaire. Sis setmanes més tard, el mes de gener de 1995, m'assabento que en Samuel serà executat el 21 de febrer, en el primer minut del dia.

Mirant vers el desconegut

En les nostres cartes parlàvem

sovint de les nostres respectives experiències de la mort imminent. Ell deia: "Estar proper a la fi no dóna resposta al misteri de la mort, ni et permet veure l'invisible, però obliga l'esperit a explorar un altre món, no forçosament un món millor, sinó un món més profund que tenim, cada un de nosaltres, al nostre interior. Per a alguns, això pot ser un odi més profund, una més gran amargor, una ira més intensa, una insensibilitat major, una violència extrema. El que he sentit jo és un immens amor, una gran avidesa (desig de saber el que passarà després), però també la ràbia d'haver de caminar cap a la mort per la força. (...) Tota persona honesta amb sí mateixa que s'accepta i s'estima, que estima el bé, que estima Déu, que estima els altres, està preparada per a morir, ja que té totes les peces del trencaclosques. Hom mor com ha viscut. Un ajornament és sempre un alleujament, que es basa en l'odi o en l'amor. Sóc viu i aquests pocavergonyes encara no han reeixit a matar-me. Gràcies a ells, o a Déu, de deixar-me encara un xic de temps per a ordenar les peces del trencaclosques de la meua vida".

La darrera vegada

Pel febrer de 1995, vaig fer, doncs, un nou viatge. Aquesta vegada, encara que els advocats benèvols treballin dia i nit per salvar-li la vida, Samuel sap que morirà, i jo també ho sé. Ens vam veure diverses vegades abans del dia darrer. Ell ja "se n'havia anat". Les seves paraules no pertanyien ja a aquest món, ni la seva mirada, ni tot allò que transmetia a través d'ella. Estava content de la meua presència, desitjava que assistís al seu "traspàs". Em va demanar que continués la lluita per l'abolició de la pena capital, per la no-violència. Físicament estava esgotat, havia deixat de creure en la justícia dels homes i, amb totes les portes tancades davant seu, ja no podia combatre més. Calia acceptar de "perdre aquí per guanyar en el més enllà".

El van venir a cercar cap a les cinc de la tarda. Ens vàrem inter-

HOSTAL - CAFETERIA MARACAIBO

**Servei de menjars
casers, tapes i
combinats de totes
classes**

Camí de Ca'n Pastilla, n° 57
Tel. 26 30 17 CA'N PASTILLA

Es Mollet

Diumenges Tancat
C/ SIRENA, 1
Tel. 24 71 09

**PEIX I MARISC A
LA PLANXA**

ES PORTIXOL · ES MOLINAR · PALMA

CERRAJERIA ARTISTICA

TALLERS A JENJO
CARPINTERIA METALICA
EN ALUMINIO Y TECHNAL

PALMA DE MALLORCA

CTRA. CA'N PASTILLA, 5 - COLL DE'N REBASSA
TEL. / FAX 26 06 89 - TEL. MOVIL 908 - 26 86 48

canviar una darrera mirada que contenia tot el nostre univers, la nostra esperança per un món millor.

Cap a un quart de dotze, una mena de "mestre de cerimònies", procedeix a la meua identificació i m'acompanya a la sala d'espera. Passen quaranta cinc minuts. A mitjanit, l'home dona la senyal de sortida a la trista processó, de la qual formo part. Ens dirigim a la sala d'execució. Quinze minuts d'espera davant d'una porta blindada. El temps necessari perquè els botxins puguin lligar en Samuel sobre la taula i introduir les agulles a les seves venes. Un quart passada la mitjanit, entro dins la petita habitació. Darrera un vidre està ell, els braços oberts en creu, els ulls closos, a dos metres de mi. La seva cara és lluminosa. No contesta al director que li demana si desitja fer alguna declaració. Els periodistes estan decepcionats. Samuel ja està molt lluny, tot i que encara respira. Jo soc allà, dreta, petrificada, presa d'un allau de pensaments contradictoris, quan anuncien fredament que es procedeix a l'execució.

Una darrera ranera en el moment en que el verí paralitza els pulmons de Samuel. És la fi. Cinc minuts d'espera perquè vingui un metge a testificar la mort. La cortina cau, els periodistes se'n van. Només ens resta recollir les poques pertinences de Samuel a la porta de la presó: un munt de dossiers jurídics i alguns objectes personals -una Bíblia, una agenda amb adreces, algunes fotos, una escudellet i un gobelet de plàstic... Cap a dos quarts de tres de la matinada, arrib a Houston on acaba de ser transferit el seu cos, i per fi pug agafar-li la mà i recollir-

me fins el matí. En Samuel no serà enterrat al cementiri dels "oblidats". Tal com ell volia, m'emportaré les seves cendres a França.

Transpassar el malson

Han passat alguns mesos, però encara m'és difícil trobar paraules per a descriure aquesta experiència d'una mort imposada, premeditada. Sens dubte perquè obliga a explorar algunes de les emocions humanes més intenses, i també més misterioses.

Estava molt a prop i alhora molt lluny de l'escena que es desenrotllava darrera la vidriera. Tenia la impressió que allò no era possible, que estava veient una pel·lícula. Estava com esquinçada, dividida. Una part de mi, en pau, en "contacte" amb en Samuel, comunicant-li tota la meua pròpia energia; l'altra, presa de l'horror, la bogeria dels homes. Estava veient com l'Estat mata. És ràpid, asèptic i, certament, menys espectacular que la cadira elèctrica o la cambra de gas, però la violència resulta encara més intensa, ja que és interior. Quina bona "disfressa" per a un assassinat!

Voldries poder fer "alguna cosa" per aturar l'execució: oposar-t'hi físicament, o trobar algú amb qui parlar-ne, algú que pogués concedir l'indult. Però ja no queda ningú. Aquest sentiment de culpabilitat! Et sents còmplice de l'Estat, dels botxins.

En Samuel ja no hi és, però d'altres esperen. Jo continuo la meua correspondència amb el corredor de la mort, i les meves visites. Sens dubte no he tret encara totes les conclusions d'aquesta experiència, però una cosa es segura: ha canviat la meua manera de veure el món. Ω

Els jesuïtes demanen al Vaticà que digui no a la pena de mort

Els jesuïtes italians han demanat que el Vaticà se declari obertament contra la pena de mort, a la qual qualifiquen de condemna "bàrbara i inútil", en la seva revista quinzenal *Civiltà Cattolica*.

"La pena de mort és una condemna bàrbara i inútil, i ha arribat l'hora que l'Església Catòlica ho digui amb claretat, arraconant-la per sempre", escriu l'esmentada revista -que conta amb l'autorització prèvia del Vaticà- en el número de la setmana passada.

Els jesuïtes recorden que en el nou "Catecisme de l'Església Catòlica", en el capítol dedicat al cinquè manament del Decàleg (no mataràs), sosté que la pena de mort és admesa només en casos d'"extrema gravetat" i només en el marc del dret-deure de l'Estat d'exercitar la legítima defensa front als culpables de delictes cruels.

El Papa, en la seva encíclica *Evangelium vitae* concreta més i sosté que "avui en dia, i degut a la organització cada vegada més adequada de la institució penal, aquets casos, (d'extrema gravetat) són rars si no inexistents".

Un pronunciament definitiu per part de l'Església i del Papa en aquesta matèria serviria també per contrarestar un moviment creixent a favor de la pena capital registrat els darrers temps a Europa i a Amèrica del Nord.

Precisament, la setmana passada el diari catòlic *Avvenire*, publicació de la Conferència Episcopal Italiana, dedicava un article a la presó d'Atlanta (EEUU), a la que hi ha 108 condemnats a mort. Ω

Un llibre sobre malnoms

En els pobles, on és dona sovint el cas que diverses persones tenen els mateixos nom i cognom, els malnoms es fan indispensables per identificar els veïns. Molts d'aquests malnoms, part ben estimable del patrimoni històric i cultural del poble, s'han perdut al llarg del temps i resten només en la documentació dels arxius; les generacions més joves, influïdes sens dubte per la convivència escolar, solen conèixer-se més pel cognom que pel malnom. És previsible que aquest patrimoni es vagi esvaint, i qui sap si arribarà a predre's del tot.

Per salvar-lo en la part que pertoca a la vila de Sant Joan, deixant-ne al manco constància escrita, el Col·lectiu Teranyines ha arreplegat en el volum núm. 5 de la col·lecció "Monografies santjoaneres" els malnoms històrics i actuals d'aquest poble, més de 1.200 des del s. XIV fins a la actualitat. El treball comença amb unes qüestions generals

sobre els malnoms: què són, com s'usen, com es transmeten i quina és la seva morfologia; segueix la classificació del milenar i escaig de malnoms segons el significat dels mots; després, un apartat sobre els tractaments històrics i actuals donats a les persones d'acord amb el seu estament social, un seguit de dades biogràfiques, etimològiques, anecdòtiques i llegendàries entorn dels malnoms, i un recull de gloses i glossats que fan referència als malnoms santjoaners.

A més dels santjoaners, naturalment, la publicació pot interessar a filòlegs, a estudiosos de la cultura popular i a investigadors de la història local que potser hi trobaran un bon grapat de malnoms que també es troben en els llocs als quals dediquen les seves investigacions.

Francesc Canuto, Josep Estelrich, Joan Font, Joan Moratinos, Mateu Sastre. **Els malnoms de Sant Joan**. Amb el suport del CIM. Ω

APARADOR DE LLIBRES (Novetats)

LLISTA DE VENDES

1. *Poemes canònics*, Kavafis, Leonard Muntaner editor
2. *Les fites netes*, Damià Huguet, Ed. Moll.
3. *Excelsior o el temps escrit*, Biel Mesquida, Ed. Empúries.
4. *Ciutat ha seixanta anys 1850.1900*, Bartomeu Ferrà.
5. *Cuba en el cor*, Miquel Segura, les Edicions de Bitzoc.

Per fer aquesta llista s'han consultat les següents llibreries: **Embat, Quart Creixent, Aloma, Llibres Mallorca, Jaume de Montsó i Espirafocs** (Inca).

1. QUÈ LLEGIU?
2. QUIN LLIBRE RECOMANAU?

PUGEN

L'Associació per a la Defensa dels Itineraris de Mallorca (ADIM), acabada de crear per denunciar el tancament de finques i el barrament del pas.

ΩΩΩ

L'Ajuntament de Pollença, per aprovar la creació d'un registre de parelles de fet a instàncies del PSM-NM.

ΩΩΩ

El Suplement **Balears Cultural** que el Diari Balears treurà cada diumenge.

ΩΩΩ

El superior del monestir de Cura, **Bartomeu Sans**, per denunciar l'abandonament amb què les administracions tenen la casa de Ramon Llull.

ΩΩΩ

TeleNova, el canal de TV en català que ha posat en marxa el Grup Serra.

ΩΩΩ

Telefònica, per anunciar que oferirà els seus servicis en llengua catalana.

ΩΩΩ

Els ciutadans i ciutadanes de les Balears, els que senten menys espanyols de totes les comunitats autònomes, segons una enquesta de la Unió Europea.

ΩΩΩ

Joan Flaquer, conseller d'Educació, per anunciar que el proper curs s'impartirà el 50% de les assignatures en català. El mal és que Madrid l'ha deixat amb el cul a l'aire i li ha dit que no.

ΩΩΩ

Esquerra Unida, per anunciar un projecte de Països Catalans. Veurem què hi dirà l'imperialista espanyol Julio Anguita.

ΩΩΩ

L'Ilfrit Na Gaelique, el primer canal de TV d'Irlanda que emetrà en gaèlic, després de 20 anys de campanyes populars. El lobby irlandès d'Estats Units ha estat decisiu.

ΩΩΩ

Els diputats de CiU, ERC i Partit per La Independència que abandonaren el Parlament català

quan un diputat espanyol del PP es posà a xerrar en foraster a la tribuna.

ΩΩΩ

L'OCB, per demanar a tots els partits polítics de les Balears que donin suport al règim fiscal diferenciat.

DAVALLEN

El gonella foraster lligat als sectors ultres feixistes, **Bartolomé Poquet**, per fer campanya contra La Balanguera.

ΩΩΩ

El Mallorca del botifler **Bartolomé Beltrán**, per posar-se el nom en foraster al cadastre.

ΩΩΩ

El col·laboracionista **Javier Bru de Sala (Bru de Fava)**, per qualificar la Independència de Catalunya com "la más cándida de las credulidades".

ΩΩΩ

El reinici de les **extraccions d'aigua** de Sa Marineta.

ΩΩΩ

Gabino de Lorenzo, batle d'Oviedo, per donar la medalla d'or de la ciutat a **Anson** amb els vots a favor del PP i el PSOE, i amollar que "Luis M. Anson es, sin duda, uno de los más importantes periodistas españoles de este siglo, y decir periodismo es decir cultura y libertad".

ΩΩΩ

La batlesa espanyola de València, **Rita Barberà**, per fer retirar del carrer les banderoles dels premis Octubre.

ΩΩΩ

Andreu Buenafuente, per dur al programa *Sense títol* més convidats espanyols que catalans o d'altres països del món.

ΩΩΩ

El capità dels lladres del PSOE, **Felipe González**, per oposar-se al concert econòmic per a Catalunya.

ΩΩΩ

Ferran Aguiló, per donar una ditada de mel al periodista espanyolista Andrés Ferret, recentment traspassat, i dins el mateix article referir-se als mallorquins com "la nostra mesquina societat".

L'exèrcit segons n'Einstein

(...) "Aquest tema em porta al pitjor producte de la vida de ramat, al sistema militar, el qual detesto. El fet que un home pugui gaudir tot desfilant als compassos d'una banda és suficient perquè em resulti menyspreable. Li deuen haver donat el seu gran cervell només per error; n'hauria tengut prou amb una mèdula espinal desprotegida. Aquesta plaga de la civilització s'hauria d'abolir el més aviat possible. Aquest culte a l'heroi, aquesta violència insensata i tot aquest absurd repugnant que es coneix amb el nom de patriotisme. Amb quina passió els

odio! Que vil i menyspreable em sembla la guerra! Preferiria que m'esquartassin abans de prendre part en una activitat tan abominable. Tenc una opinió tan alta del gènere humà que crec que aquest espantall hauria desaparegut fa molt de temps si els interessos polítics i comercials, que actuen a través dels centres d'ensenyament i de la premsa, no corrompessin sistemàticament el sentit comú de la gent".

(...) "En qüestió de dues setmanes, els diaris poden submergir les masses borregues de qualsevol país en un estat de fúria nerviosa en el que tots plegats

estan disposats a dur uniforme i matar i morir en defensa dels sòrdids fins d'uns quants grups interessats. El servei militar obligatori em sembla el síntoma més dissortat d'aquesta manca de dignitat personal que pateix avui la humanitat civilitzada". (...) Albert Einstein

(extret dels assaigs El món com jo el veig i Societat i personalitat respectivament, ambdós components de l'obra Les meves idees i opinions. Ho hem traduït de la versió castellana inclosa en el volum Sobre la teoria de la relativitat i otras aportaciones científicas. Editorial Sarpe). Ω

Cadena Dial: la més pudenta

La dictadura musical hispano lolailera

La podrida i fonamentalista Espanya imperial, sap que un poble que no canta lliure, fort i a ple pulmó els seus cànctics propis, morirà. Per açò boicotegen els cantants en català.

Però a més s'han fornit de les escaients eines d'extermini. D'un costat manipulen i adapten el folclor andalusí (per ser el més viu i extensible pertot a causa de l'emigració andalusina arreu de l'Estat) per crear l'obligatori "typical Spanish" (afegint-hi Franksteins tipus "Azúcar Moreno" "La Pantoja" etc...). Així neutralitza "temptacions" de nacionalisme andalusí i fa, d'allò andalusí (allò més jove, estés més arreu i dinàmic vitalment) la carn de canó de la ideologia espanyolera.

Però heu ací que funciona a la ràdio una eina d'extermini molt especialitzada: l'anomenada "Cadena Dial", la qual amb un orgull sàdic i pudent, no perd l'ocasió de remarcar que ells fan "música en español", amb un to de burla i

menyspreu típicament naziespanyol, com dient "us foteu, catalans i mallorquins". En fi, una arma de la guerra psicològica racista i de l'apartheid de l'Imperi contra les seves colònies ocupades militarment, demogràfica i cultural.

Caldria parar els peus d'aquests ideòlegs talibans de la sevillana per nassos de "esta España nuestra", autèntica oficina de propaganda del Reich hispànic.

Aquesta ocupació del nostre espai radial per aquests colonitzadors altius i superbs, que es creuen el melic de mig món, és de les coses més perilloses que podem patir, car pretenen donar com a natural una cultura no sols estranya, sinó agressiva i usada per a l'extermini i genocidi de pobles pacífics i indefensos, que els han de pagar impostos.

Fora amb els psicòpates nazis! Arruix els sàdics fonamentalistes espanyols! Barco i a casa! JAUME TALLAFERRO Ω

Es
GALL

El cacic de Santanyí

A un casal fa bo aquell moble que més bé cau al senyor, sobretot si és casa noble!; i en la democràcia el poble de tot és l'amo i senyor.

L'ase qualca i l'amo estira, no és així un gran embolic? Idò no és cap joc de fira, és un fet, si a la cadira del poble hi seu un cacic.

Que dic un doi? Que així és massa?

O que, si ho dic, puc mentir? No em donareu carabassa, quan vos digui que així passa al poble de Santanyí.

D'amo fa qui és el missatge, qui és l'amo fa de porquer; el poble menja farratge a Santanyí i el formatge el se'n duu el batle Adrover.

Cacic del Mediterrani un n'hi ha de ben consagrat; no cal que el teu cap debani, l'amo de Biniforani n'és el mite processat.

Com als mites de la història, li surten imitadors; els somriu la trajectòria d'augmentar doblers i glòria amb carta d'estafadors.

T'acaren una pistola, si edificues a un quart; a qui tot ho enrajola, Es Pujol, Sa Talaïola, que el tanquin a sa presó. Ω

No consentis aquest atac continu a la dignitat del nostre poble

VALENCIÀ, PLANTA'T

Exigeix a les institucions públiques i als partits polítics valencians que defensin el bon nom de València.

Protesta davant els mitjans de comunicació madrilenys cada cop que utilitzen el nom **Levante** per referir-se a la nostra comunitat, tot cridant als telèfons que a continuació es llisten: COPE 91 309 00 00; Cadena Ser 91 347 07 00 (Cap de programació, de 9 a 2 i de 5 a 7); Onda Cero 91 538 63 00 (Cap de programació, de 9 a 2 i de 5 a 8); RNE 91 346 10 00 (secció reclamacions); TVE 91 346 40 00; Antena 3 TV 91 652 69 38 (cal escriure a: Ctra. Irún, Km 11'700, 28049 Madrid).

L'ESTEL de Mallorca

BOLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

Nom.....
Adreça.....
.....C.P.....
Població.....
C.I.F. ....Tel.....

M'interessa una subscripció

ANUAL 3.500 PTS

Rebut domiciliat a un banc o caixa

Banc/Caixa.....
Adreça.....
Núm. entitat.....Núm. sucursal.....
Compte núm.....

Firma

Ompliu aquesta tarja i enviau-la al
Apartat de Correus 124
07600 s'Arenal de Mallorca

Des d'Espanya: Hipocresies

En certa ocasió algú escrigué que "el més semblant a un espanyol de dretes és un espanyol d'esquerreres": Potser, així de sobte, a molts benpensants els pot semblar una mena d'acudit polític sense més transcendència, un simple comentari jocós de per riure, llançat pels catalanistes malpensats de sempre.

Tanmateix, res més lluny de la realitat. No és que el comentari no sigui cert, que ho és, sinó que, si ho analitzam amb tranquil·litat, aplicant-lo a situacions de dia a dia, ens adonam que esdevé una veritat com una casa de pagés. Voleu un exemple d'amiguisme entre espanyols de dretes i els d'"esquerreres"? doncs endavant!

Sembla que el president Pujol, després de molts d'esforços i continus actes de "botiflerisme" ("botifarisme" pels illencs) ha aconseguit, ni més ni manco, que els espanyols ens deixin administrar-nos un 30% del nostre IRPF, mentrestant que l'altre 70% anirà, en concepte de "solidaritat", a finançar olimpíades i Expos a Sevilla; a donar-li l'estrena al rei Borbó; a pagar-li el sou als policies que, tan "solidàriament", apallissen immigrants negres a Ceuta i Melilla, o a catalans a Casa Nostra; a costejar la Reial Acadèmia de la Llengua Espanyola (castellana, s'enten), acadèmia de la qual forma part l'inquisidor Luis M. Anson, enemic acèrrim dels mallorquins i dels Països Catalans; a contribuir econòmicament a les festes, plenes de droga i de meuques, dels Carlos

Piquer de torn.

Malgrat tot, no penseu que els espanyols ens agraeixen als catalans la nostra generositat (perdem centenars de milions de "peles", cada any, en "regals" als nostres veïns), ans el contrari, ens ataquen amb més força que mai i no s'estan d'insultar-nos una i altre vagada. I en això van de bracetots els nostres veïns de ponent, els de dretes i els d'esquerreres. Així ens trobam que a la cessió d'un tram de la IRPF s'oposen amb la mateixa virulència elements de la categoria zoològica del "pepero" Juan José Lucas (president d'una cosa que en diuen Castella i Lleó), i dels "progressistes", Manuel Chávez (de mal nom "el Cabezón", per raons òbvies), o n'Antonio Romero.

O sigui, que avui en dia, sembla que ésser solidari significa robar als treballadors catalans (molts d'ells nascuts a Andalusia, Castella, Múrcia o Extremadura), per a donar als rics espanyols (que aquestes vacances de Nadal han vengut en massa a esquiar, a càrrec de la nostra butxaca, a la Val d'Aran). Mentrestant hi ha molts de mallorquins, menorquins, alacantins, maresmencs..., que no tenim ni un trist lloc de treball, ni un habitatge, ni res.

Així queda demostrat que, els espanyols, fan L'Havana amb els Països Catalans.

A Espanya, a n'això li diuen "solidaritat", a Casa Nostra li deim "cinisme" i "hipocresia". Miquel Angel Rodríguez i Fernandez-Granada Ω